

บทที่ 4

อุปสรรคต่อการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของนานาชาติ หลังการโค่นล้มระบอบฏอลิบาน

จากการศึกษาบทบาทของนานาชาติในกระบวนการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถาน ดังที่นำเสนอในบทที่ 3 จะพบว่านานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯ ยังคงไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริงในการพยายามฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานขึ้นใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสร้างชาติ เนื่องจากอุปสรรคสำคัญหลายประการ ได้แก่ โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของอัฟกานิสถาน, ความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ และปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

ในบทนี้ ผู้เขียนนำเอาแนวคิด “การสร้างชาติ” ของ โจเคน ฮิปเปิลเลอร์ (Jochen Hippler) มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์อุปสรรคต่อการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของนานาชาติหลังการโค่นล้มระบอบฏอลิบาน ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของอัฟกานิสถาน, ความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ และปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด อุปสรรคทั้งสามประการดังกล่าวข้างต้นจัดอยู่ในโครงสร้างภายในของอัฟกานิสถานอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างชาติ ตามแนวคิดการสร้างชาติของโจเคน ฮิปเปิลเลอร์ (Jochen Hippler) ที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จในการสร้างชาติของอัฟกานิสถาน

โดยโจเคน ฮิปเปิลเลอร์ อธิบายว่า “การสร้างชาติ เป็นมาตรการสำหรับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศหนึ่งต่อประเทศใด ๆ หลังความขัดแย้งของประเทศนั้นสิ้นสุดเพื่อป้องกันการเกิดวิกฤตการณ์” และองค์ประกอบของการสร้างชาติตามแนวคิดของโจเคน ฮิปเปิลเลอร์ มี 3 ประการ ได้แก่ (1) การบูรณาการอุดมการณ์ (2) การบูรณาการสังคม (3) กลไกของรัฐ

ภาพที่ 4.1

องค์ประกอบโครงสร้างชาติตามแนวคิดของโจเคน ฮิปเปิลอร์



โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของอัฟกานิสถาน

ประเด็นโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองนั้นจัดอยู่ในองค์ประกอบ การบูรณาการด้านอุดมการณ์ตามแนวคิดการสร้างชาติ สำหรับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ทางการเมืองของอัฟกานิสถานนั้นมีความซับซ้อนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสังคมอัฟกานิสถานประกอบด้วย ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ภาษา และศาสนา ดังจะกล่าวคือ

ชาติพันธุ์ ชาติพันธุ์ในอัฟกานิสถานนั้นประกอบด้วยหลายกลุ่ม และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก็มีการผสมข้ามชาติพันธุ์จากการแต่งงานข้ามกลุ่มกันอยู่โดยตลอด นอกจากนี้การเป็นกลุ่มเครือญาติ ของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในอัฟกานิสถานก็มีความซับซ้อน ดังนั้น ในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์จึงต้อง พิจารณาทั้งประเด็นทางด้านสังคมและวัฒนธรรมการเมือง, ศาสนา และชนเผ่า ประกอบกัน สำหรับ งานชิ้นนี้ ผู้เขียนจะขอลำดับถึงชาติพันธุ์หลัก ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองของอัฟกานิสถาน อันได้แก่

1) พุซตุน เป็นชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่และมีอิทธิพลมากที่สุดในประเทศอัฟกานิสถานคิดเป็นร้อยละ 42 ของประชากรทั้งหมด¹ มีถิ่นฐานกำเนิดอยู่ในตอนใต้ของเทือกเขาฮินดูกูช ขนเผ่าพุซตุนในอัฟกานิสถานอาศัยกระจุกกระจายในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ และบางส่วนก็อยู่ในทางตะวันตกเฉียงเหนือของปากีสถาน ชาวพุซตุนมีภาษาเป็นของตนเอง คือ ภาษาพุซโต แต่ชาวพุซตุนที่อาศัยในกรุงคาบูลส่วนใหญ่จะใช้ภาษาดารีและชาวพุซตุนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ สถานะทางสังคมของชาติพันธุ์พุซตุนในอัฟกานิสถานจะเป็นชนกลุ่มที่ครองอำนาจการปกครองเหนือชนกลุ่มอื่น ๆ ในอัฟกานิสถานมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ชาวพุซตุนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับราชการ อย่างไรก็ตามในบางส่วนก็ประกอบอาชีพอื่นด้วย เช่น การเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน, การทำฟาร์ม และการกสิกรรม เป็นต้น

2) ทาจิก เป็นชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่เป็นลำดับสองคิดเป็นร้อยละ 27 ของประชากรทั้งหมด โดยอาศัยอย่างกระจุกกระจายในหุบเขาทางตอนเหนือ, ตะวันออกเฉียงเหนือ และทางตะวันตกของอัฟกานิสถาน ชาติพันธุ์ทาจิกเป็นชนกลุ่มน้อยในอัฟกานิสถานที่นับถือศาสนาอิสลามนิกายสุหนี่ ส่วนโครงสร้างทางสังคมของชาติพันธุ์ทาจิกจัดอยู่ในระดับปัญญาชน บางส่วนก็ประกอบอาชีพทำนา, ช่างฝีมือและพ่อค้า ชาวทาจิกนิยมใช้ภาษาดารี (เปอร์เซีย) มากกว่าภาษาพุซโต โดยส่วนใหญ่ชาวทาจิกจะถูกเรียกว่า ฟาซีวัน (Farsiwan) อันหมายถึงผู้ที่พูดภาษาเปอร์เซียเช่นเดียวกับในอิหร่านและทาจิกิสถาน

3) ะซารา ชาติพันธุ์ะซาราเป็นมุสลิมนิกายชีอะห์ที่ใหญ่ที่สุดของอัฟกานิสถาน และเป็นชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยในอัฟกานิสถานมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 อาศัยในพื้นที่แห้งแล้งทางตอนกลางของอัฟกานิสถาน อย่างไรก็ตามในช่วงหลังศตวรรษที่ 20 ชาวะซาราบางส่วนได้อพยพเข้ากรุงคาบูล ปัจจุบันชาติพันธุ์ะซาราในอัฟกานิสถานคิดเป็นร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมด สถานะทางสังคมของชาวะซาราอยู่ในชนชั้นต่ำ เป็นชนชั้นแรงงานที่ไร้ฝีมือและมีฐานะยากจน โดยส่วนใหญ่มีอาชีพชาวไร่ ชาวนาและคนเลี้ยงแกะ

¹ อัฟกานิสถานมีประชากรประมาณ 31,889,923 คน (เดือนกรกฎาคม ค.ศ.2007)

4) อุซเบก ทางตอนเหนือของเทือกเขาฮินดูกูชในอัฟกานิสถาน มีชนชาติที่สืบเชื้อสายมาจากพวกเติร์กจากเอเชียกลาง อาศัยอยู่หลายกลุ่ม โดยกลุ่มชนที่มีจำนวนมากที่สุดคือชาวอุซเบก นอกจากในอัฟกานิสถานแล้ว ชาวอุซเบกยังเข้าไปอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของอดีตสหภาพโซเวียตเดิมรวมทั้งในอุซเบกิสถานด้วย สำหรับชาวอุซเบกในสหภาพโซเวียตนั้นได้อพยพเข้ามาในอัฟกานิสถานตอนเหนือในช่วงทศวรรษ 1920 หลังการปฏิวัติรัสเซียเพื่อหลบหนีการกดขี่จากรัฐบาลโซเวียต สำหรับการประกอบอาชีพนั้น ชาวอุซเบกส่วนใหญ่จะทำการเกษตร, เลี้ยงแกะและเลี้ยงม้า บางส่วนอาจจะทำหัตถกรรมและค้าขาย ในระยะหลังชาวอุซเบกอพยพเข้ามาในเมืองมากขึ้น และได้รับการศึกษามากขึ้นด้วยเช่นกัน ปัจจุบันอัฟกานิสถานมีประชากรชาติพันธุ์อุซเบกคิดเป็นร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมด

5) เคอร์กีซ ชาติพันธุ์เคอร์กีซจะเป็นชนเผ่าเร่ร่อนที่เลี้ยงสัตว์ โดยเป็นชนกลุ่มที่สืบเชื้อสายเติร์กอีกกลุ่มหนึ่ง อาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาปามีร์ ของฉนวนวาคาน อันเป็นพื้นที่ห่างไกลและแห้งแล้งมากที่สุดแห่งหนึ่งของอัฟกานิสถาน ปัจจุบันมีชาติพันธุ์เคอร์กีซในอัฟกานิสถานคิดเป็นร้อยละ 3 ของประชากรทั้งหมด²

ภาษา ในอัฟกานิสถานจะใช้ภาษาอัฟกันเปอร์เซีย หรือ ดารี เป็นภาษาราชการ คิดเป็นร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังใช้ภาษาพุชโตเป็นภาษาราชการด้วย คิดเป็นร้อยละ 35 ส่วนภาษาเตอร์กิกจะนิยมใช้ในชนเผ่าอุซเบกและเตอร์กเมน คิดเป็นร้อยละ 11 **สำหรับศาสนา** ชาวอัฟกานิสถานส่วนใหญ่จะเป็นมุสลิมสุหนี่ คิดเป็นร้อยละ 80, มุสลิมชีอะห์ ร้อยละ 19 และอื่น ๆ ร้อยละ 1³

จากโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของอัฟกานิสถาน ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ชนเผ่าพุชตุนจัดอยู่ในชนชั้นนำทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการปกครองประเทศมาเป็นเวลายาวนาน อันเนื่องด้วยปัจจัยทั้งการเป็นชนกลุ่มส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นชนกลุ่ม

² Amin Saikal, "Afghanistan's ethnic conflict," *Survival* Vol. 40 No. 2 (Summer 1998): 114-116., Ralph H. Magnus and Eden Naby, *Afghanistan: mullah, Marx, and mujahid* (United States of America: West view Press, 1998), pp. 12-17.

³ The Central Intelligence Agency (CIA)-The World Factbook. "Afghanistan." <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>>. November 2008. [accessed 18 November 2008]

ที่เข้มแข็งกว่าชนกลุ่มอื่น ๆ ส่งผลให้ชนเผ่าพหุชนสามารถรักษาอำนาจของตนไว้ได้อย่างต่อเนื่อง และทั้งชนเผ่าพหุชนและชนเผ่าอื่น ๆ ต่างก็ตระหนักความจริงที่ว่านโยบายการปกครองของรัฐอัฟกานิสถานภายใต้อำนาจของชนเผ่าพหุชน มุ่งเป้าหมายเพื่อตอบสนองผลประโยชน์สูงสุดแก่ชนเผ่าพหุชนเป็นอันดับแรก อันนำไปสู่ความรู้สึกไม่พอใจของชนเผ่าอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับความเท่าเทียมนี้

นักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอำนาจของชนเผ่าพหุชนในอดีตไว้อย่างน่าสนใจ อาทิ นักวิชาการและนักมนุษยวิทยาจากมหาวิทยาลัยอินเดียนา ประเทศสหรัฐฯ เอ็ม นาซีฟ ซาห์ รานี (M Nazif Shahrani)⁴ งานเขียนของเขาชี้ให้เห็นถึงการก่อตั้งรัฐอัฟกานิสถานในกลางศตวรรษที่ 18 พร้อมกับการเติบโตขึ้นของอำนาจชาวพหุชน ว่า “สังคมของชนเผ่าพหุชนมีอิทธิพลครอบงำสังคมของชนเผ่าอื่น ๆ ในประเทศ ทั้งด้านการพัฒนาทางการเมืองและการสร้างรัฐขึ้นในอัฟกานิสถาน”⁵

ขณะที่นักสังคมมานุษยวิทยาชาวอัฟกานิสถาน อัชราฟ กานี (Ashraf Ghani)⁶ ให้ความเห็นในอีกด้านหนึ่งว่า

“ถึงแม้จะดูเหมือนว่าชนเผ่าพหุชนมีอิทธิพลครอบงำ แต่ในความเป็นจริงกระบวนการของการสร้างรัฐขึ้นใหม่ในอัฟกานิสถานได้นำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมของบรรดาผู้นำกลุ่มชนเผ่าอื่น ๆ และได้ปรากฏบทบาทอย่างชัดเจนของชนเผ่าอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชนเผ่าพหุชนทั้งในด้านระบบราชการและการทหาร”⁷

⁴ เอ็ม นาซีฟ ซาห์ รานี มีชาติพันธุ์อุซเบก เขากำเนิดในตอนเหนือของอัฟกานิสถาน และใช้ชีวิตวัยเด็กจนกระทั่งจบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในอัฟกานิสถาน ต่อมาจึงได้เข้าศึกษาต่อในสหรัฐฯ และปัจจุบันเขาได้รับสิทธิเป็นพลเมืองอเมริกัน

⁵ M Nazif Shahrani, “State building and social fragmentation in Afghanistan: A historical perspective,” in Ali Banuazizi and Myran Weiner (eds.), *The State, Religion, and Ethnic Politics, Afghanistan, Iran, and Pakistan* (Syracuse, NY: Syracuse University Press, 1986), p. 25.

⁶ ขณะนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีการคลังของอัฟกานิสถาน

⁷ Ferdinand Braudel, *A History of Civilizations* (London: Penguin Books, 1993) quoted in Ahmed Rashid, *Taliban, Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia*, United States of America: Yale University Press, 2001), p. 212.

จากงานเขียนของอัซรัฟ กานีแสดงให้เห็นว่าชนกลุ่มน้อยชนเผ่าอื่น ๆ ในอัฟกานิสถาน เริ่มมีบทบาททางการเมืองการปกครองมากขึ้น อย่างไรก็ตามชนเผ่าพุซตุนก็ยังคงเป็นชนเผ่าที่มีอิทธิพลมากที่สุดในอัฟกานิสถาน ซึ่งสเวน กุन्नาร์ ไชมอนสัน (Sven Gunnar Simonsen) มองประเด็นนี้ว่า

“โดยตลอดทศวรรษ 1990 วัฒนธรรมในสังคมของอัฟกานิสถานมีลักษณะเหมือนดังการติดเชื้อร้าย จากการที่ชนกลุ่มน้อยชนเผ่าอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชนเผ่าพุซตุนอยู่ในสภาพของการยอมทนทุกข์และจำต้องยอมรับกับสภาพของสังคมที่มีความแตกต่างและถูกกดขี่จากกลุ่มชนส่วนใหญ่ที่ครอบงำอำนาจทางการเมือง”⁸

ยิ่งไปกว่านั้นงานเขียนของอาเหม็ด รอซซิด นักวิชาการและนักข่าวชาวปากีสถานให้มุมมองเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของอัฟกานิสถานว่า

“เหตุการณ์การสังหารหมู่ชาวหะซาราของมัสจูดในกรุงคาบูลเมื่อ ค.ศ.1944, การสังหารหมู่กลุ่มฏอเลียบันของชาวหะซาราในเมืองมาซาร์เมื่อ ค.ศ.1997 และการสังหารหมู่ชาวหะซาราและชาวอุซเบกของกลุ่มฏอเลียบันเมื่อ ค.ศ.1998 ทั้งหมดเหล่านี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประวัติศาสตร์ของอัฟกานิสถาน และอาจเป็นความเสียหายที่มีอาจแก้ไขได้ของโครงสร้างทางสังคมแห่งความเป็นชาติและจิตวิญญาณทางศาสนา”⁹

ดังจะสังเกตว่า ชาติพันธุ์ทั้งหลายของอัฟกานิสถานต่างแสวงหาอำนาจทางการเมืองอย่างแข็งขัน ชนเผ่ากลุ่มน้อยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ชนเผ่าพุซตุนก็พยายามสร้างกลุ่มชนของตนให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น เพื่อต่อรองอำนาจทางการเมืองกับชนเผ่าพุซตุนและเพื่อได้รับโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียม โดยเห็นได้ชัดเจนจากการที่ชนเผ่าทาจิกเริ่มมีอำนาจต่อรองทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบัน ขณะเดียวกันชนเผ่าพุซตุนก็จะพยายามรักษาโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่

⁸ Sven Gunnar Simonsen, “Ethnicising Afghanistan?: inclusion and exclusion in post-Bonn institution building,” *Third World Quarterly* Vol. 25 Issue 4 (June 2004): 711.

⁹ Ahmed Rashid, *Taliban, Militant Islam, Oil and Fundamentalism in Central Asia*, p. 23.

เท่าเทียมนี้ไว้มาโดยตลอด นับตั้งแต่อดีตจวบจนหลังการโค่นล้มระบอบฏอลีบานชาติพันธุ์ทั้งหลายในอัฟกานิสถาน ก็ยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นชาติพันธุ์ของตนและยึดมั่นความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไว้อย่างเหนียวแน่น ทั้งชนเผ่าพุซตุน, ทาจิก, อุซเบก ฯ ดังนั้นโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของอัฟกานิสถานในปัจจุบัน จึงยังมีลักษณะของความไม่เท่าเทียมกันในสังคมชนเผ่าของอัฟกานิสถานอยู่ อันเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีบทบาทในการฟื้นฟูสันติภาพและการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานหลังสงครามของนานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทำให้รัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของการ์ชัย ไม่สามารถบรรลุผลในการสร้างความเป็นปึกแผ่นของชาติขึ้นได้ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากความไร้เอกภาพทางการเมืองของอัฟกานิสถาน จากเหตุการณ์โจมตีต่อต้านรัฐบาลอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ ค.ศ.2002 ทั้งการลอบสังหารการ์ชัยและผู้นำในคณะรัฐบาลของเขาหลายครั้ง อาทิ

ค.ศ.2002 ขบวนการยนต์ของมุฮัมมัด ฟาฮิม รัฐมนตรีกลาโหมอัฟกานิสถาน (รัฐบาลชั่วคราวชุดแรก) ถูกลอบวางระเบิดขณะเดินทางไปตรวจเยี่ยมเมืองญะลาลาบัด ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

เดือนกรกฎาคม ค.ศ.2002 รองประธานาธิบดีฮาญี อับดุล กอดีร์¹⁰ (Haji Abdul Qadir) ถูกลอบสังหารเสียชีวิต¹¹

เดือนสิงหาคม ค.ศ.2002 ประธานาธิบดีการ์ชัยถูกลอบในเมืองกันดาฮาร์

เดือนกันยายน ค.ศ.2004 ประธานาธิบดีการ์ชัยถูกลอบสังหารอีกครั้ง ก่อนการจัดการเลือกตั้งประธานาธิบดีในเดือนตุลาคม

¹⁰ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ว่าการญะลาลาบัด และยังได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีกิจการสังคมด้วย

¹¹ สำหรับกรณีการลอบสังหารรองประธานาธิบดีกอดีร์ นักวิชาการต่าง ๆ เชื่อว่าน่าจะมีปัจจัยมาจากการแย่งชิงอำนาจในเมืองญะลาลาบัดระหว่างรองประธานาธิบดีกอดีร์ อดีตผู้ว่าการญะลาลาบัด และฮัซรัต อาลี (Hazrat Ali) ผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกองกำลังพันธมิตรฝ่ายเหนือและมีอิทธิพลในพื้นที่เมืองลักห์มาน (Laghman) อันเป็นฐานอำนาจที่สำคัญของเขา และหลังการลอบสังหารรองประธานาธิบดีกอดีร์ อิทธิพลของฮัซรัต อาลี ในเมืองญะลาลาบัดก็เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าประธานาธิบดีการ์ชัยจะแต่งตั้งน้องชายของกอดีร์คือ ดิน มุฮัมมัด ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้ว่าแทนกอดีร์แล้วก็ตาม ดูรายละเอียดใน ศราวูมิ อารีย์, "อัฟกานิสถาน," ใน เอเชียรายปี2003/2546, โดยทรายแก้ว ทิพากร และ ดลยา เทียนทอง (บก.) (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สิงหาคม 2546): 292.

ความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์

ปัญหาความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์จัดอยู่ในองค์ประกอบการบูรณาการด้านสังคมตามแนวความคิดการสร้างชาติ สำหรับความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ในอัฟกานิสถานนั้น เป็นปัญหาการแก่งแย่งอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ ในสังคมของอัฟกานิสถานที่มีมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่การสถาปนารัฐขึ้นเป็นครั้งแรก และเมื่อระบอบฏอลีบานถูกโค่นล้มลงในปี ค.ศ. 2001 ปัญหาดังกล่าวนี้ก็กลายเป็นประเด็นสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพยายามเข้ามามีบทบาทสร้างชาติในอัฟกานิสถานของสหรัฐฯ เนื่องจากการจัดสรรอำนาจทางการเมืองที่ไม่ลงตัวของรัฐบาลอัฟกานิสถานโดยการสนับสนุนและการเข้ามาแทรกแซงของสหรัฐฯ ซึ่งความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ในอัฟกานิสถานมีดังต่อไปนี้

รัฐบาลชั่วคราวและรัฐบาลเปลี่ยนผ่านของอัฟกานิสถานภายใต้การนำของกัรซัย (ค.ศ.2001-2002 และ 2002-2004)

รัฐบาลชั่วคราวของอัฟกานิสถานภายใต้การนำของกัรซัยทั้งสองสมัย ต้องเผชิญกับการแย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศ โดยพันธมิตรฝ่ายเหนือเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุดหลังระบอบฏอลีบานถูกโค่นล้มลง และเป็นกลุ่มเดียวที่มีกองกำลังทหารเป็นของตนเอง ยิ่งไปกว่านั้น ชั่วอำนาจสำคัญในรัฐบาลชั่วคราวชุดแรกก็อยู่ภายใต้รัฐมนตรีเชื้อสายทาจิกแห่งพันธมิตรฝ่ายเหนือทั้งสามคนอีกด้วย คือ ยูนิส กานูนิ (Younis Qanooni) ซึ่งเคยเป็นตัวแทนของกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือเข้าร่วมในการประชุมบอนน์ รับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย, นายพลมุฮัมหมัด ฟาฮิม (Mohammad Fahim) รับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม และ अबดุลลอฮ์ अबดุลลอฮ์ (Abdullah Abdullah) รับตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ¹²

¹² Thomas H. Johnson, "Afghanistan's post-Taliban transition: the state of state-building after war," *Central Asian Survey* (March-June 2006): 4.

การนำเอาบรรดาแกนนำของชนเผ่าต่าง ๆ เข้ามาร่วมในรัฐบาลชั่วคราวเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่เสถียรภาพทางการเมืองในอัฟกานิสถาน เนื่องจากการแก่งแย่งแข่งขันอำนาจทางการเมืองกันเองระหว่างผู้นำชนเผ่าในคณะรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนเผ่าพุกตุนซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นชนกลุ่มเดียวที่สามารถรักษาบทบาทการเป็นชนชั้นผู้ปกครองของตนมาอย่างยาวนาน กำลังได้รับการท้าทายอำนาจจากชนเผ่าทาจิกแห่งกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือที่เริ่มขยายอิทธิพลมากขึ้นและได้รับที่นั่งทางการเมืองในตำแหน่งที่สำคัญต่อความมั่นคงทางการเมืองและการทหารของรัฐ อีกทั้งสัดส่วนที่นั่งของชนเผ่าทาจิกก็มีจำนวนไม่ต่างจากสัดส่วนที่นั่งของชนเผ่าพุกตุนมากนักทั้งในคณะรัฐบาลชั่วคราวชุดแรกและชุดที่สอง ดังจะกล่าวคือ

ในคณะรัฐบาลชั่วคราว (Interim authority) มีรัฐมนตรีเชื้อสายพุกตุน 11 คน, ทาจิก 8 คน, ฆะซารา ซีอะฮ์ 5 คน และอุซเบก 3 คน แต่ในเวลาต่อมาในสมัยรัฐบาลชั่วคราวชุดที่สอง กัรชัยได้ปรับสัดส่วนที่นั่งทางการเมืองให้กับชนเผ่าพุกตุนเพิ่มขึ้นจาก 11 ที่นั่งเป็น 16 ที่นั่ง¹³ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของกัรชัยที่จะจัดสรรอำนาจให้กับพรรคพวกชาวพุกตุนเพื่อรักษากระยะห่างแห่งสมดุลอำนาจของชาวพุกตุนให้เหนือกว่าชนเผ่าอื่น ๆ (โปรดดู Table 4.1 ในหน้าถัดไปประกอบ)

¹³ Ibid., p. 7.

Table 4.2

Interim and transitional Afghan authority administrators/ministers

Interim authority			Transitional authority		
position	Name	Ethnicity	position	Name	Ethnicity
Chairman	Hamid Karzai	Pashtun	President	Hamid Karzai	Pashtun
Vice-Chair	Mohammed Fahim	Tajik	Deputy President	Mohammed Fahim	Tajik
Vice-Chair and Women's Affairs	Dr. Sima Samar	Hazara	Deputy President	Karim Khalili	Hazara
Vice-Chair	Haji Mohammed Mohaqqeq	Hazara	Deputy President	Abdul Qadir	Pashtun
Vice-Chair	Ahmed Shakar Karkar	Uzbek			
Vice-Chair	Hedayat Amin Arsala	Pashtun	Special Advisor on Security	Yunus Qanooni	Tajik
Defense Minister	Mohammed Fahim	Tajik	Defense Minister	Mohammed Fahim	Tajik
Foreign Minister	Abdullah Abdullah	Tajik	Foreign Minister	Abdullah Abdullah	Tajik
Finance Minister	Hedayat Amin Arsala	Pashtun	Finance Minister	Ashraf Ghani	Pashtun
Interior Minister	Yunus Qanooni	Tajik	Interior Minister	Taj Mohammed Wardak	Pashtun
Planning Minister	Haji Mohammed Mohaqqeqk	Hazara	Planning Minister	Haji Mohammed Mohaqqeqk	Hazara
Communications Minister	Ing. Abdul Rahim	Tajik	Communications Minister	Masoom Stanakzai	Pashtun
Borders Minister	Amanullah Zadran		Borders Minister	Arif Nurzai	Pashtun*
Refugees Minister	Intayatullah Nazeri	Tajik	Refugees Minister	Intayatullah Nazeri	Tajik
Small Industries Minister	Aref Noozari	Pashtun	Mines Minister	Juma M. Mohammadi	Pashtun
Mines and Industry Minister	Mohammed Alim Razm	Uzbek	Light Industries Minister	Mohammed Alim Razm	Uzbek
Public Health Minister	Dr. Sohaila Siddiqi	Pashtun	Public Health Minister	Dr Sohaila Siddiqi	Pashtun

Interim authority			Transitional authority		
position	Name	Ethnicity	position	Name	Ethnicity
Commerce Minister	Sayed Mustafa Kasemi	Shiite Muslim	Commerce Minister	Sayed Mustafa Kasemi	Shiite Muslim
Agriculture Minister	Sayed Hussain Anwari	Hazara	Agriculture Minister	Sayed Hussain Anwari	Hazara
Justice Minister	Abbas Karimi	Uzbek	Justice Minister	Abbas Karimi	Uzbek
Information and Culture Minister	Saeed Makhdoom Rahim	Tajik	Information and Culture Minister	Saeed Makhdoom Rahim	Tajik
Reconstruction Minister	Mohammed Fahim Farhang	Pashtun	Reconstruction Minister	Mohammed Fahim Farhang	Pashtun
Haj and Mosques Minister	Mohammad Hanif Balkhi	Tajik	Haj and Mosques Minister	Mohammed Amin Naziryar	Pashtun
Urban Affairs Minister	Abdul Qadir	Pashtun	Urban Affairs Minister	Yusuf Pashtun	Pashtun
Public Works Minister	Abdul Khalig Fazal	Pashtun	Public Works Minister	Abdul Qadir	Pashtun
			Social Affairs Minister	Noor Mohammed Karkin	Turkman
Water and Power Minister	Ahmed Shakar Karkar	Uzbek	Water and Power Minister	Ahmed Shakar Karkar	Uzbek
Irrigation Minister	Haji Mangal Hussein	Pashtun	Irrigation & Environment Minister	Ahmed Yusuf Nuristani	Pashtun
Martyrs and Disabled Minister	Abdullah Wardak	Pashtun	Martyrs and Disabled Minister	Abdullah Wardak	Pashtun
Higher Education Minister	Sharif Faez	Tajik	Higher Education Minister	Sharif Faez	Tajik
Air Transport & Tourism Minister	Abdul Rahman		Civil Aviation & Tourism Minister	Mir Wais Saddiq	Tajik
Labor and Social Affairs	Mir Wais Saddiq	Tajik			
Transportation Minister	Sultan Hamid Hamid	Hazara	Transportation Minister	Saeed Mohammed Ali Jawad	Shiite Muslim
Education Minister	Abdul Rassoul Amin		Education Minister	Yunus Qanooni	Tajik
Rural Development Minister	Abdul Mailk Anwar	Tajik	Rural Development Minister	Hanif Asmar	Pashtun

Interim authority	Transitional authority		
	Supreme Court Chief Justice	Sheikh Hadi Shinwari	Pashtun Pashtun

Source: The Government of the Republic of Afghanistan. <<http://www.afghanland.com/history/cabinetkarzai.html>>

Note: *From a Tajik-dominated party.

แม้ว่าในคณะรัฐบาลชั่วคราวของอัฟกานิสถานจะปรากฏว่า ชนเผ่าพุชตุนได้รับตำแหน่งทางการเมืองมากที่สุด แต่กลุ่มชนเผ่าทาจิกปัญชีร์ก็ยังคงเป็นกลุ่มชนเผ่าเพียงกลุ่มเดียวที่สามารถครอบครองตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีอำนาจมากที่สุดไว้ได้ อีกทั้งยังสามารถควบคุมความมั่นคงเหนือกรุงคาบูลด้วย เช่น มุฮัมหมัด ฟาฮิม (Mohammed Fahim) ผู้นำของกำลังพันธมิตรซึ่งมีฐานกองกำลังอยู่ในหุบเขาปัญชีร์ (เป็นผู้นำกองกำลังอิสระจำนวน 10,000 นาย) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีกลาโหมและเป็นรองประธานาธิบดีของกัรชีย์ด้วย ยิ่งไปกว่านั้นเขายังสามารถรักษาตำแหน่งนี้ไว้ได้ในรัฐบาลเปลี่ยนผ่าน, ยูนิส กานูนิ (Younis Qanooni) ผู้นำของพันธมิตรฝ่ายเหนือซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มที่ได้เข้าร่วมในการประชุมบอนน์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและ अबดุลลอฮ์ अबดุลลอฮ์ (Abdullah Abdullah) รับผิดชอบตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศ

จากตำแหน่งทางการเมืองของชนเผ่าในคณะรัฐบาลชั่วคราวชุดแรกดังกล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งบ่งชี้ให้เห็นถึงอำนาจของชนเผ่าทาจิกแห่งกองกำลังพันธมิตรฝ่ายเหนือที่เพิ่มมากขึ้น

ในคณะรัฐบาลเปลี่ยนผ่าน (Transitional authority) กัรชัยทำการโยกย้ายตำแหน่งรัฐมนตรีที่สำคัญคือรัฐมนตรีมหาดไทย จากญุนุส กานูนิ (เชื้อสายทาจิกปัญชีร์)¹⁴ เป็นภวามูฮัมหมัด วาร์ดัก (Taj Mohammed Wardak-เชื้อสายพุกตุน) นำไปสู่การต่อต้านจากทั้งทหารและตำรวจปัญชีร์ ดังนั้นกัรชัยจึงแต่งตั้งให้คานูนิเป็นที่ปรึกษาด้านความมั่นคงภายใน (ซึ่งเป็นตำแหน่งใหม่)¹⁵ เพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ชนเผ่าทาจิกในพันธมิตรฝ่ายเหนือก็ยังคงครอบครองตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงของประเทศที่เหลือเช่นเดิม คือ มุฮัมหมัด ฟาฮิม เป็นรัฐมนตรีกลาโหม และอัब्ดุลลอฮ์ อัब्ดุลลอฮ์ เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ

นอกจากนี้ขณะที่มีการประชุมสภาโลยา จิรกาเพื่อแต่งตั้งคณะรัฐบาลชั่วคราวชุดที่สอง ก็ปรากฏการแก่งแย่งแข่งขันกันเป็นผู้นำของกลุ่มทาจิกปัญชีร์ ระหว่าง ฟาฮิม, คานูนิ และ อาห์หมัด เซีย มัสอูด (Ahmad Zia Masood) และความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างทั้งสามคน ได้สร้างแรงกดดันให้กับกัรชัยในการพยายามวางตัวเป็นกลางท่ามกลางกลุ่มทาจิกปัญชีร์แต่ละกลุ่ม เพื่อหาเสียงสนับสนุนจากกลุ่มดังกล่าว

อย่างไรก็ดีก่อนการเลือกตั้งประธานาธิบดีตามระบอบประชาธิปไตยที่จะมีขึ้นเป็นครั้งแรกของอัฟกานิสถานใน ค.ศ.2004 ปรากฏว่าบรรดาผู้นำเชื้อสายทาจิกแห่งกองกำลังพันธมิตรฝ่ายเหนือต่างหันมาประนีประนอมกันชั่วคราว โดยคานูนิได้ทำการรวบรวมเสียงสนับสนุนจากทั้ง ฟาฮิม และรัฐมนตรีต่างประเทศอัब्ดุลลอฮ์ เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มลงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีแข่งกับกัรชัย

¹⁴ คานูนิ เป็นผู้นำอาวุโสของกลุ่ม Jamiat-e Islami และเป็นตัวแทนของกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือที่ได้เข้าร่วมประชุมบอนน์ คานูนิเคยมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนและรักษาความมั่นคงให้กับกัรชัยในระยะแรก และอาจกล่าวได้ว่าคานูนิเคยเป็นพันธมิตรทั้งทางการเมืองและการทหารที่สำคัญของกัรชัย อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างกัรชัยและคานูนิก็ขัดแย้งกันจนในที่สุดคานูนิก็ถูกปลดออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีมหาดไทย

¹⁵ "New Afghan setup." *Frontier Post*. <<http://www.afghanistannewscenter.com/news/2002/june/jun212002.html>>. 21 June 2002. [accessed 28 October 2007]

รัฐบาลถาวรภายใต้การนำของกัรชัย (ค.ศ.2004-2008)

กัรชัยได้รับเลือกให้เข้ามาบริหารประเทศอีกครั้งโดยเขาได้รับคะแนนมากที่สุด แต่จากผลการเลือกตั้งประธานาธิบดี กัรชัยแทบจะไม่ได้รับคะแนนเสียงของชนเผ่าอื่นนอกเหนือจากเสียงสนับสนุนจากชนเผ่าพุซตุนของตน โดยแต่ละชนเผ่าในอัฟกานิสถานทั้งพุซตุน, อุซเบก, ทาจิก, ฆะซาราและเติร์กเมน จะออกเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครที่มีชาติพันธุ์เช่นเดียวกันกับตนมากกว่าให้กับผู้สมัครต่างชาติพันธุ์ ซึ่งทอมัส เอช จอนสัน¹⁶ (Thomas H. Johnson) ได้วิเคราะห์ว่า

“อัฟกานิสถานต้องเผชิญกับปัญหาการรวมเป็นหนึ่งเดียวกันของสังคมที่แตกแยก อีกทั้งปัญหาของการส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์ความเป็นชาติ อันเป็นสิ่งที่ท้าทายที่ยากเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบ่อยครั้งที่ชาติพันธุ์แต่ละชาติพันธุ์ในอัฟกานิสถานต่างพยายามให้ได้มาซึ่งตำแหน่งทางการเมืองที่มั่นคง และด้วยเหตุที่การพยายามให้ได้เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีมาจากพื้นฐานความคิดเรื่องชาติพันธุ์มากกว่าการรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ทำให้ความแตกแยกของสังคมอัฟกานิสถานยังจะดำเนินต่อไป จนกว่าชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งจะสามารถครอบงำกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ และควบคุมอำนาจรัฐไว้ได้แต่เพียงผู้เดียว หรือในอีกด้านหนึ่งคือการเมืองทางชาติพันธุ์จะทำให้เกิดความขัดแย้งภายในเพิ่มมากขึ้น”¹⁷

¹⁶ ศร. ทอมัส เอช จอนสัน เป็นนักวิชาการ, นักวิจัยชาวอเมริกัน ประจำศูนย์การศึกษาความมั่นคงแห่งชาติ โรงเรียนนาวิกโยธินสหรัฐฯ (Naval Postgraduate School)

¹⁷ Thomas H. Johnson, “Afghanistan’s post-Taliban transition: the state of state-building after war,” p.14.

นอกจากนี้จากรายงานของ ไคลซิส กรุ๊ป ก็ระบุว่า

“ในขณะที่กัรซัยได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีด้วยเสียงส่วนใหญ่เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ.2004 ปรากฏว่าผู้นำของกลุ่มชนเผ่าต่างๆที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร ยังสร้างความวุ่นวายและเหตุการณ์ยิ่งเลวร้ายลง ทั้งนี้เนื่องมาจากความขัดแย้งทางชาติพันธุ์, ศาสนา และดินแดน”¹⁸

ในทางตรงกันข้าม สหรัฐฯมองว่าการเลือกตั้งประธานาธิบดีของอัฟกานิสถานเป็นก้าวแรก ของเส้นทางในการนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตย แต่ในความเป็นจริงแล้วสังคมอันหลากหลายทาง ชาติพันธุ์ของอัฟกานิสถานมีแนวโน้มของความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างชนเผ่าอีกครั้ง จะเห็น ได้ว่าการออกเสียงเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวอัฟกานิสถานมีจุดประสงค์ เพื่อต้องการดำรงอำนาจการปกครองไว้ในชาติพันธุ์ของตนมากกว่าการนำมาซึ่งรัฐบาลตาม ระบอบประชาธิปไตยในอนาคต

ซึ่งผลของการเลือกตั้งสภาแห่งชาติเมื่อ ค.ศ. 2005 แสดงให้เห็นถึงการถ่วงดุลอำนาจ ชนเผ่าพหุชนจากชนเผ่าอื่น ๆ ในอัฟกานิสถานได้อย่างชัดเจน และจะพบว่าฮาமிด กัรซัย ประสบ ความล้มเหลวในการพยายามประนีประนอมความแตกต่างระหว่างชนชาติในอัฟกานิสถานเพื่อ สร้างรัฐบาลที่เป็นปึกแผ่น

ดังจะสังเกตได้จากการรายงานผลการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติแห่งอัฟกานิสถานของ เจซีเอ็มบี¹⁹ ผลปรากฏว่ากลุ่มมูญาฮิดีนและกลุ่มอิสลามิกคอนเซอร์เวทีฟ (Islamic conservative)

¹⁸ International Crisis Group. “Afghanistan Elections: Endgame or New Beginning?.” Crisis Group Asia Report N°101. <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=3579&l=121>>. July 2005. p. 1. [accessed 24 October 2009]

¹⁹ Joint Election Management Body (JCMB). “JEMB Final Report - Afghan Elections 2005.” <<http://aceproject.org/ero3en/regions/asia/AF/Afghanistan%20-20%Summary%20JEMB%20Final%20Report%20>>. [accessed 31 August 2006]

สามารถครอบครองที่นั้งในสภาพเมฆารานอ จีรกาได้ทั้งหมด ส่วนผลการเลือกตั้งสภาโวลเลซี จีรกา เมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 2005 ส่วนใหญ่กลุ่มที่ได้รับชัยชนะจะเป็นกลุ่มอิสลามิสหรือกลุ่มอนุรักษนิยมที่ยึดตามหลักศาสนา (Conservative religious) ซึ่งประกอบด้วย

กลุ่มแรก อดีตมุญาฮิดีนรวมถึงสมาชิกของกลุ่มหิซบี อิสลามี่ จำนวน 40 คน

กลุ่มที่สอง นักวิชาการอิสระและบรรดาผู้นำชนเผ่าต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการเข้าร่วมกับพรรคการเมืองต่าง ๆ ของอัฟกานิสถาน

กลุ่มที่สาม อดีตกลุ่มนิยมคอมมิวนิสต์ 11 คน และฝ่ายซ้ายต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในพรรคมุญาฮิดีน (หรือกลุ่มฏอเลียบันที่หลงเหลืออยู่)

กลุ่มที่สี่ อดีตสมาชิกของกลุ่มฏอเลียบัน

กลุ่มสุดท้าย อดีตรัฐมนตรีและรัฐมนตรีช่วยจำนวน 6 คน ซึ่งกัซัยได้ปลดออกจากรัฐบาลชั่วคราวชุดที่สอง²⁰

สรุป

อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของกัซัยที่ผ่านมา ยังไม่สามารถสร้างความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชาติพันธุ์ในอัฟกานิสถานขึ้นได้ เนื่องด้วยความแตกต่างทางอุดมการณ์ของแต่ละชนเผ่าในอัฟกานิสถานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติพันธุ์ของตนมากกว่าความเป็นเอกภาพของชาติ จากงานเขียนของนักวิชาการชาวตุรกี Bulent Aras และ Sule Toktas²¹ ได้วิเคราะห์ว่า

“ชนเผ่าพหุชนต้องการเป็นชนเผ่าที่แข็งแกร่งและสามารถยึดครองอำนาจปกครองรัฐบาลกลาง, ทาจิกต้องการส่วนแบ่งอำนาจปกครองในรัฐบาลกลาง ส่วนหะซาราและอุซเบกต้องการให้มีการกระจายอำนาจแก่รัฐบาลท้องถิ่นและต้องการให้มีการ

²⁰ “A place for warlords to meet,” *Economist* Vol. 378 Issue 8459 (7 January 2006): 39.

²¹ ดร. Aras และ ดร. Toktas เป็นอาจารย์ประจำคณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, มหาวิทยาลัย Isik, กรุงอิสตันบูล, ประเทศตุรกี

ตระหนักถึงอัตลักษณ์ของชนเผ่าตน” และยังให้มุมมองว่า “ความมั่นคงเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่รัฐพึงจะมีก่อนที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาระบบราชการทางการเมืองและความมั่นคงในประเทศ เนื่องจากต้องมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชนเผ่าต่างๆ ในกระบวนการทางการเมือง”²²

ในขณะที่สหรัฐฯ มุ่งเน้นปฏิบัติการด้านความมั่นคงทางการทหารเพื่อช่วยรักษาความมั่นคงให้กับรัฐบาลกัรชียและช่วยขยายอำนาจการบริหารและการปกครองของรัฐบาลกัรชียให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศโดยละเลยปัญหาความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ในอัฟกานิสถานจากการสนับสนุนบรรดาขุนศึกต่างๆ ในอัฟกานิสถานของสหรัฐฯ และจะเห็นว่าสหรัฐฯ นั้นไม่ให้ความสำคัญกลุ่มภูอลีบานในฐานะกลุ่มอำนาจกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองในอัฟกานิสถานซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจละเลยได้ในการบรรลุผลสำหรับการสร้างความปรองดองระหว่างคนในชาติขึ้น อันจะนำไปสู่การบูรณาการด้านารสังคมและการสร้างชาติในที่สุด โดยกลุ่มภูอลีบานเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ไม่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมบอนน์และไม่มีตัวแทนของกลุ่มอยู่ในรัฐบาลชั่วคราวของอัฟกานิสถาน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มภูอลีบานเป็นเป้าหมายในการไล่ล่าของสหรัฐฯ เช่นเดียวกับบิน ลาดินและเครือข่ายอัล กออิดะฮ์

แต่เมื่อปลาย ค.ศ. 2006 รัฐบาลบุช 2 ก็เริ่มปรับลดท่าทีที่ก้าวร้าวต่ออัฟกานิสถานลงจากการยอมรับความผิดพลาดของสหรัฐฯ ในการสร้างกองกำลังตำรวจอัฟกันขึ้นเพื่อต่อสู้กับการขยายตัวของกลุ่มภูอลีบานอีกครั้ง ซึ่งบุชคาดหวังว่าสหรัฐฯ จะได้รับชัยชนะในที่สุด นอกจากนี้วุฒิสมาชิกสหรัฐฯ บิล เฟิร์ส (Bill Frist) ก็สนับสนุนความคิดของประธานาธิบดีกัรชียในการชักชวนกลุ่มภูอลีบานที่เป็นชาวอัฟกันให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในอัฟกานิสถานดังจะเห็นได้จาก การที่เขากล่าวเรียกร้องให้ภูอลีบานเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในรัฐบาลอัฟกานิสถานขณะที่เขา

²² Bulent Aras and Sule Toktas, “Afghanistan’ security: Political process, State-building and narcotics,” *Middle East Policy* Vol. 15 No. 2 (Summer 2008): 42.

และวุฒิสมาชิกสหรัฐฯ เมล มาร์ติเนซ (Mel Martinez วุฒิสมาชิกจากรัฐฟลอริดา) กำลังเดินทางตรวจเยี่ยมฐานทัพลี้ภัยในเมื่องการ์ต (Qalat) ทางภาคใต้ของอัฟกานิสถานในวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ.2006 ยิ่งไปกว่านั้นเมล มาร์ติเนซ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการเจรจากับฏอลิบานว่า “การเจรจากับกลุ่มฏอลิบานไม่ได้ช่วยทำให้แก้ไขปัญหาลำบาก เนื่องจากฏอลิบานต้องการชัยชนะซึ่งพวกเขาปฏิเสธที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง” และเขายังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “การหาทางออกทางการเมืองจะเป็นวิธีแก้ไขปัญหทั้งหมด”²³

ดังข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าสหรัฐฯคำนึงถึงผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของตนโดยมุ่งเน้นการดำเนินนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายมากกว่าการหาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ และรัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของ กัรซัย ก็ยังไม่สามารถทำให้กลุ่มฏอลิบานเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมายได้สำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นกลุ่มฏอลิบานที่ยังเหลืออยู่ก็ได้รวมตัวกันใหม่อีกครั้งและก่อการจลาจลอย่างแข็งแแกร่ง อีกทั้งได้มีการนำเอากลยุทธ์ในการโจมตีที่ปรากฏในประเทศอิรักมาใช้อีกด้วย เช่น ยุทธวิธีการระเบิดพลีชีพ

ปัญหาความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลายเสถียรภาพของรัฐบาลอัฟกานิสถาน ส่งผลให้รัฐไม่สามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับการดำเนินกิจการหรือโครงการต่าง ๆ เพื่อนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาและการบูรณะฟื้นฟูหลังสงครามอย่างราบรื่น ดังนั้นปัญหาความขัดแย้งเรื่องการเมืองระหว่างชาติพันธุ์ดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของสหรัฐฯ

²³ Jim Krane. “Frist: Taliban should be in Afghan gov't.” *The Associated Press*. <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/10/02/AR2006100200738.html>> 2 October 2006. [accessed 24 March 2009]

ปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติด

ปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติด เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในองค์ประกอบกลไกของรัฐ โดยรัฐจะทำหน้าที่จัดการกับปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการสร้างชาติตามแนวคิดการสร้างชาติ สำหรับปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติดของอัฟกานิสถานเป็นปัจจัยสำคัญที่บั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลอัฟกานิสถานในปัจจุบันเหมือนดังในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยการรุกรานของโซเวียต ที่การค้าฝิ่นเจริญเติบโตและกลายเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญของกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลโดยเฉพาะนักรบท้องถิ่น อาทิ กลุ่มหิซบี อิสลามี่, ฏอลิบาน และพันธมิตรฝ่ายเหนือ แม้ว่าในสมัยของระบอบฏอลิบาน จะปรากฏการเพาะปลูกฝิ่นในอัฟกานิสถานจะลดลงจากการปราบปรามของรัฐบาลฏอลิบานซึ่งได้รับแรงกดดันจากสังคมระหว่างประเทศก็ตามแต่หลัง ค.ศ.2001 ปริมาณการปลูกฝิ่นในอัฟกานิสถานก็เพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง

ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็พยายามฟื้นฟูเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานหลังสงครามด้วยความช่วยเหลือของสหรัฐฯและสังคมระหว่างประเทศ จากรายงานทางเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานที่มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง มูลค่าจีดีพีที่แท้จริงของอัฟกานิสถานระหว่าง ค.ศ.2004-2005 เติบโตประมาณร้อยละ 9.4 และระหว่าง ค.ศ.2005-2006 ก็เติบโตขึ้นประมาณร้อยละ 14.5 แม้ว่าใน ค.ศ.2007 อัฟกานิสถานจะสูญเสียรายได้ประมาณ 3.8 พันล้านเหรียญสหรัฐฯหรือประมาณ 180 เหรียญสหรัฐฯต่อหัวประชากรก็ตาม เนื่องมาจากการประสบกับภัยธรรมชาติจากน้ำท่วมแต่จีดีพีที่แท้จริงของอัฟกานิสถานระหว่าง ค.ศ.2007-2008 ก็เติบโตร้อยละ 16.2²⁴

แม้ว่าการเติบโตของจีดีพีของอัฟกานิสถานจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาและการฟื้นฟูเศรษฐกิจในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบฏอลิบานนับตั้งแต่ ค.ศ.2001 แต่ในความจริงมูลค่าจีดีพีของอัฟกานิสถานส่วนใหญ่ได้มาจากกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นจำนวนถึงครึ่งหนึ่ง โดยจีดีพีของผลผลิตฝิ่นมีมูลค่าประมาณ 732

²⁴ World Bank. "Afghanistan Economic Update, Report 51571." <<http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2009/11/12/00033495520091112021915/Rendered/PDF/515740WP0Afgha10Box342032B01PUBLIC1.pdf>>. September 2009. [accessed 24 March 2009]

ล้านเหรียญสหรัฐฯ (เดือนสิงหาคม ค.ศ.2008) อันเป็นผลมาจากการที่ชาวนาของอัฟกานิสถานหันมาทำการเพาะปลูกต้นฝิ่นแทนการปลูกข้าวเพิ่มสูงขึ้น ตามรายงานการสำรวจฝิ่นในอัฟกานิสถาน โดยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติหรือ ยูเอ็นโอดีซี (United Nations office on Drugs and Crime) และกระทรวงการต่อต้านยาเสพติดของอัฟกานิสถานเมื่อเดือนสิงหาคม ค.ศ.2008 ที่ปรากฏว่า ปริมาณผลผลิตฝิ่นใน ค.ศ.2007 มีจำนวน 8,200 เมตริกตัน เพิ่มขึ้นจาก ค.ศ.2006 ที่มีปริมาณ 6,100 เมตริกตัน แม้ว่าผลผลิตฝิ่นใน ค.ศ.2008 จะลดลงเหลือประมาณ 7,700 ตัน²⁵ ทั้งนี้เป็นผลมาจากภัยธรรมชาติในอัฟกานิสถานไม่ได้เป็นเพราะว่าชาวนาอัฟกานิสถานลดการเพาะปลูกลงแต่อย่างใด ดังที่แอนโทนีโอ มาเรีย คอสตา ผู้อำนวยการของ ยูเอ็นโอดีซีระบุว่า

“สาเหตุสำคัญที่ปริมาณผลผลิตฝิ่นในอัฟกานิสถานลดลงใน ค.ศ.2008 เนื่องมาจากการเกิดวิกฤตน้ำท่วมประการหนึ่ง ประกอบกับผลจากการดำเนินยุทธศาสตร์การต่อต้านยาเสพติดของรัฐบาลอัฟกานิสถานอีกประการหนึ่ง”²⁶
(โปรดดูตารางที่ 4.3 ประกอบ)

²⁵ United Nations Office on Drugs and Opium and Government of Afghanistan Ministry of Counter Narcotics. “Afghanistan: 2008 Annual Opium Poppy Survey, Executive Summary.” <http://www.unodc.org/documents/publications/Afghanistan_Opium_Survey_2008.pdf>. August 2008. p. 9. [accessed 19 January 2009]

²⁶ United Nations Office on Drugs and Opium and Government of Afghanistan Ministry of Counter Narcotics. “Afghanistan: 2008 Annual Opium Poppy Survey, Executive Summary.” Foreword. p. vii.

ตารางที่ 4.3

จำนวนพื้นที่เพาะปลูกฝิ่นในอัฟกานิสถาน ค.ศ.1998-2008 (หน่วย: เฮกเตอร์)

ปี (ค.ศ.)	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
พื้นที่เพาะปลูก	64,000	91,000	82,000	8,000	74,000	80,000	131,000	104,000	165,000	193,000	157,000

ที่มา: หน่วยงานด้านยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเอ็นไอดีซี (UN Office of Drugs and Crime)

ดังนั้นในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานอันเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการฟื้นฟูประเทศของนานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯ ตามแนวคิดการสร้างชาติ ผู้เขียนได้จำแนกระบบเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานออกเป็นสองส่วน คือ เศรษฐกิจที่แท้จริงและเศรษฐกิจนอกระบบเพื่อทำให้เห็นภาพรวมของระบบเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานและเข้าใจปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพายาเสพติดมากยิ่งขึ้น ดังนี้

เศรษฐกิจที่แท้จริง ประชาชนอัฟกานิสถานส่วนใหญ่พึ่งพารายได้จากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยสังคมของประชาชนอัฟกานิสถานเป็นสังคมชนบทที่ทำการเกษตรมากถึงร้อยละ 80 แต่พื้นที่การเกษตรในอัฟกานิสถานมีเพียงร้อยละ 12 หรือประมาณ 7.9 ล้านเฮกเตอร์ของพื้นที่ทั้งหมด (ประมาณ 647,500 ตารางกิโลเมตร) พืชเศรษฐกิจของอัฟกานิสถานคือข้าวสาลีและธัญพืชคิดเป็นสัดส่วน 1 ใน 3 ของพื้นที่การเกษตร สำหรับพื้นที่ที่รดน้ำในอัฟกานิสถานส่วนใหญ่ก็ปลูกข้าวสาลีเช่นกันที่มีประมาณร้อยละ 75-80 (อ้างอิงใน ค.ศ. 2005)²⁷ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์อีกด้วย ซึ่งทุงเลี้ยงสัตว์ในอัฟกานิสถานมีประมาณร้อยละ 45 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด

เศรษฐกิจนอกระบบ กล่าวคือรายได้จำนวนมากของภาคเศรษฐกิจนอกระบบของอัฟกานิสถานจะมาจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝิ่น ซึ่งมีสัดส่วนเติบโตสูงถึงร้อยละ 68 ของจีดีพีของอัฟกานิสถาน (ค.ศ.2007)²⁸ และจากรายงานของหน่วยงานด้านยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติหรือ **ยูเอ็นไอดีซี** (UN Office of Drugs and Crime) ใน ค.ศ. 2005 ได้ระบุว่าอัฟกานิสถานเป็นแหล่งผลิตฝิ่นขนาดใหญ่

²⁷ For more information see World Bank 2005b, "Afghanistan: Agricultural Development Proposal (1384-1386)," World Bank Draft (12 May 2005) and Christopher Ward, David Mansfield, Peter Oldham and William Byrd. "Afghanistan economic incentives and Development initiatives to reduce opium production." Joint Report of the United Kingdom's Department for International Development (DFID) and the World Bank 42401. <http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2008/02/05/000020953_20080205143156/Rendered/PDF/424010fullrepo1mIncentives01PUBLIC1.pdf>. February 2008. [accessed 12 December 2008]

²⁸ World Bank. "Afghanistan at a glance." <http://devdata.worldbank.org/AAG/afg_aag.pdf>. 9 December 2009. [accessed 3 January 2010]

ของโลกคิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 87 เป็นเงินมูลค่า 27 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ เศรษฐกิจนอก ระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติดในปัจจุบัน มีอัตราการเติบโตสูงขึ้นและแอบแฝงอยู่ในระบบ เศรษฐกิจที่แท้จริงของอัฟกานิสถาน การที่ชาวอนาของอัฟกานิสถานหันมาเพาะปลูกฝิ่นเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผลตอบแทนสูงประกอบกับอัฟกานิสถานประสบกับภาวะความแห้งแล้งมาโดยตลอดใน ระหว่าง ค.ศ.2002-2004 ดังจะเห็นได้จากใน ค.ศ.2004 ที่ปรากฏว่ามีการเพาะปลูกฝิ่นในทุกพื้นที่ เพาะปลูกทั้ง 34 จังหวัดของอัฟกานิสถาน และรัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของกัรชัยก็ให้ ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบดังกล่าวนี้ ด้วยการตระหนักดีว่ามาตรการ สำหรับการแก้ไขปัญหาเสพติดควบคู่กับการให้การสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการลด ความยากจน เป็นปัจจัยสำคัญต่อการบรรลุยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของรัฐบาลเพื่อสร้างความมั่นคง และการฟื้นฟูประเทศหลังสงครามอีกครั้ง ดังจะสังเกตได้จากการแสดงบทบาทของกัรชัยในการ แก้ไขปัญหาดังกล่าวในอัฟกานิสถาน ดังนี้

ประการแรก ช่วงจัดตั้งรัฐบาลถาวรชุดใหม่ ประธานาธิบดีกัรชัยให้คำมั่นว่าจะนำ สันติภาพกลับคืนสู่อัฟกานิสถานและยุติการค้าฝิ่นซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศ ดังนั้น ประธานาธิบดีกัรชัยจึงได้จัดตั้งกระทรวงใหม่ขึ้น ได้แก่ กระทรวงเศรษฐกิจ และกระทรวง ปราบปรามยาเสพติด เพื่อทำหน้าที่ดูแลและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาเสพติดของ อัฟกานิสถาน

ประการที่สอง จากการนำหลักยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติอัฟกานิสถานหรือ เอเอ็นดีเอส (Afghanistan National Development Strategy-ANDS) มายึดเป็นแผนการพัฒนาประเทศ อัฟกานิสถานของรัฐบาลกัรชัยใน ค.ศ.2005²⁹ กัรชัยก็มุ่งเน้น **ยุทธศาสตร์การต่อต้านยาเสพติด**

²⁹ The Government of the Islamic Republic of Afghanistan. "The Summary Report of the Interim Afghanistan National Development Strategy (I-ANDS): An Interim Strategy for Security, Governance, Economic Growth and Poverty Reduction." <<http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Afghanistan/Afghanistan%20Interim%20PRSP%20Summary%20Report.pdf>>. 18 March 2006. p. 3. [accessed 12 December 2009]

หรือ ยุทธศาสตร์การควบคุมยาเสพติดแห่งชาติ³⁰ มากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะช่วยสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงให้กับรัฐบาล โดยรณรงค์การกำจัดยาเสพติดควบคู่ไปกับหลักยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทและพัฒนาการเกษตรของอัฟกานิสถาน โดยส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตการเกษตรให้มากยิ่งขึ้น

ยิ่งไปกว่านั้นจากการให้สัมภาษณ์ของกัรซัยเมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ.2006 กัรซัยให้ความเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับฝิ่นในอัฟกานิสถานเป็นเรื่องที่ “น่าอาย” และยังคงกล่าวว่า “รัฐบาลกำลังทำงานอย่างหนักเพื่อยับยั้งการปลูกฝิ่นในอัฟกานิสถาน ซึ่งขณะนี้กลายเป็นผู้ผลิตที่มากที่สุดของโลกประมาณร้อยละ 90”³¹

ซึ่งการกระทำของกัรซัยทั้งหลายเหล่านี้เป็นสิ่งย้ำให้เห็นความพยายามของเขาในการหาหนทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติดของอัฟกานิสถานได้ค่อนข้างชัดเจนและจากการดำเนินยุทธศาสตร์การต่อต้านยาเสพติดของประธานาธิบดีกัรซัย ทำให้เขาสามารถควบคุมพื้นที่การเพาะปลูกฝิ่นในประเทศได้ในระดับหนึ่ง จากรายงานสถิติของพื้นที่เพาะปลูกฝิ่นของอัฟกานิสถานโดยความร่วมมือระหว่างยูเอ็นดีซีและกระทรวงการต่อต้านยาเสพติดของอัฟกานิสถาน พบว่าอัฟกานิสถานสามารถควบคุมพื้นที่การเพาะปลูกฝิ่นในประเทศได้ตามลำดับจาก ค.ศ.2006 สามารถลดพื้นที่เพาะปลูกฝิ่นลงเหลือ 28 จังหวัดจาก 34 จังหวัดใน ค.ศ.2004³² และใน ค.ศ.2007 เหลือ 21 จังหวัด ปัจจุบันเหลือ 16 จังหวัด (เดือนสิงหาคม ค.ศ.2008)³³

³⁰ ยุทธศาสตร์การต่อต้านยาเสพติดหรือยุทธศาสตร์การควบคุมยาเสพติดแห่งชาติของอัฟกานิสถานหรือเอ็นดีซีเอส (National Drug Control Strategy-NDCS) เริ่มใช้เมื่อ ค.ศ.2003 ต่อมาในเดือนมกราคม ค.ศ.2006 รัฐมนตรีการต่อต้านยาเสพติดของอัฟกานิสถานได้ทำการทบทวนและปรับยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้ขึ้นใหม่ และยุทธศาสตร์การต่อต้านยาเสพติดฉบับใหม่ก็เสร็จสมบูรณ์เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ.2007

³¹ “Afghanistan: Bush, Karzai agree on strategy against terror.” [Radio free Europe/Radio free liberty](http://www.rferl.org/content/article/1071654.html). <<http://www.rferl.org/content/article/1071654.html>>. 27 September 2006. [accessed February 2008]

³² United Nations Office on Drugs and Crime and Afghanistan Ministry of Counter-Narcotics. “Afghanistan Opium Survey 2006: Executive Summary.” <<http://www.unodc.org/pdf/execsummaryafg.pdf>>. September 2006. p. 12. [accessed 12 December 2008]

³³ United Nations Office on Drugs and Crime and Afghanistan Ministry of Counter Narcotics. “Afghanistan Opium Survey 2008: Executive Summary.” <http://www.unodc.org/documents/publications/Afghanistan_Opium_Survey_2008.pdf>. August 2008. p. 4. [accessed 12 December 2008]

อย่างไรก็ดีประธานาธิบดีการ์ซัยยังต้องประสบกับความยากลำบากในการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯและอังกฤษ แต่เขาก็ยังไม่สามารถปราบปรามยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาดเนื่องด้วยความเกี่ยวโยงระหว่างปัญหายาเสพติดในอัฟกานิสถานและขบวนการการค้ายาเสพติดข้ามชาติ ที่มีความสัมพันธ์กับพ่อค้ายาเสพติดและผู้ผลิตยาเสพติดในอัฟกานิสถานอันประกอบด้วยนักรบท้องถิ่น, ผู้ก่อการร้าย และกลุ่มอาชญากรต่างๆ ที่ทำให้บั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาลและเสถียรภาพของประเทศ ดังจะเห็นได้จากคำแถลงการณ์ของเขาในการประชุมเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติดประจำปีใน ค.ศ.2006 ว่า

“ในฐานะพลเมืองของชาติ เป็นหน้าที่ของพวกเราในการกำจัดการเพาะปลูกฝิ่น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าความอับอายมาสู่ชนชั้นสูงในอัฟกานิสถาน ผลกำไรจากผลิตผลของฝิ่นนั้นไม่ได้เป็นของพลเมืองทั่วไปในอัฟกานิสถานแต่ผู้ที่รับผลกำไรดังกล่าวคือกลุ่มมาเฟียระหว่างประเทศ, ผู้ก่อการร้ายและศัตรูของอัฟกานิสถาน ดังนั้นการทำลายยาเสพติดจึงเป็นเรื่องจำเป็นหรือจะปล่อยให้มันทำลายพวกเรา”³⁴

ขณะที่ทางด้านสหรัฐฯ ก็แสดงบทบาทให้การสนับสนุนยุทธศาสตร์การควบคุมยาเสพติดของรัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของการ์ซัย โดยให้เงินช่วยเหลือในปฏิบัติการต่อต้านยาเสพติดในอัฟกานิสถานตั้งแต่ ค.ศ.2001-2007 เป็นจำนวน 1.6 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ³⁵ อย่างไรก็ตาม รัฐมนตรีกลาโหมของสหรัฐฯ โรเบิร์ต เกตส์ ก็ออกมายอมรับต่อสภาของเกรสเมื่อปลาย ค.ศ.2008 ว่าสหรัฐฯไม่ได้มียุทธศาสตร์อย่างแท้จริงต่อการต่อต้านยาเสพติดในอัฟกานิสถาน เขากล่าวว่า

³⁴ Hamid Karzai. “President Karzai Attends Second Conference on Counternarcotics.”

<<http://www.president.gov.af/english/news/220806Secondconference2nc.msp>>. 22 August 2006. [accessed 21 February 2008]

³⁵ Thomas A. Schweich. “U.S. Counternarcotics Strategy for Afghanistan.” <<http://www.state.gov/documents/organization/90671.pdf>>. August 2007. [accessed 12 January 2008]

“ผมคิดว่าเป็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจนว่าเราไม่ได้ประสบความสำเร็จในการพยายามทำการต่อต้านยาเสพติดในอัฟกานิสถาน”³⁶ ส่วนอังกฤษ เป็นประเทศที่เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญอีกประเทศหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนายุทธศาสตร์การต่อต้านยาเสพติดแก่กระทรวงยาเสพติดของอัฟกานิสถานและถือได้ว่าเป็นผู้นำของชาติตะวันตกในการให้ความช่วยเหลือด้านการต่อต้านยาเสพติดแก่รัฐบาลอัฟกานิสถาน เนื่องจากอังกฤษและประเทศในยุโรปเป็นผู้นำเข้าเฮโรอีนจากอัฟกานิสถานสูงถึงร้อยละ 90³⁷ อย่างไรก็ตามสื่อหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ของอัฟกานิสถานได้กล่าวตำหนินโยบายการต่อต้านยาเสพติดของอังกฤษในอัฟกานิสถานอย่างรุนแรงจากการที่ตลาดฝิ่นในอังกฤษยังอยู่ในระดับสูง อาทิ หนังสือพิมพ์รายวัน cheragh ให้ความเห็นว่า

“แม้ว่ารัฐบาลอัฟกานิสถานและรัฐบาลอังกฤษจะมีความร่วมมือกันเพื่อกำจัดฝิ่นในอัฟกานิสถาน แต่ผลกลับตรงกันข้ามทั้งนี้เนื่องจากการที่อังกฤษไม่สามารถลดความต้องการฝิ่นของประชาชนในประเทศของตนที่มากถึงร้อยละ 90 ได้...พวกเขา กำลังพยายามหาข้อแก้ตัวและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบมากกว่าหาหนทางแก้ไขปัญหา”³⁸

อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติดของอัฟกานิสถานเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและไม่อาจแก้ไขได้ในระยะเวลาอันสั้น แม้ว่ารัฐบาลกัวชียของอัฟกานิสถานจะพยายามแสวงหาหนทางต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาก็ตาม ด้วยความเชื่อมโยงของปัญหาเศรษฐกิจที่พึ่งพาการค้ายาเสพติดของอัฟกานิสถานกับการค้ายาเสพติดข้ามชาติทั้งในภูมิภาคเอเชียกลางและยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านของอัฟกานิสถาน เช่น ปากีสถานและ

³⁶ “Inside the Afghan poppy wars.” *CBS News*. <http://www.cbsnews.com/stories/2008/06/25/cbsnews_investigates/main4210600.shtml>. 25 June 2008. [accessed 12 January 2008]

³⁷ Afghanistan Ministry of Counter-Narcotics. “National Drug Control Strategy.” <<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1050510446431>>. 2006. pp. 11-12 [accessed 25 February 2008]

³⁸ “Drugs and terror: Britain’s role,” *Cheragh Daily newspaper* (9 October 2006), quoted in Joanna Shayer, “Hard Habit to Break,” *World Today* Vol.64 Issue 4 (April 2008): 7-9.

อิหร่าน ซึ่งมีพรมแดนติดกับอัฟกานิสถาน เห็นได้ชัดจากอิหร่านซึ่งมีอัตราการไ้ยาที่ผลิตจากอนุพันธ์ของฝิ่นอยู่ในระดับสูงที่สุดของโลกในปัจจุบัน จากสถิติการไ้ยาที่ผลิตจากอนุพันธ์ของฝิ่นในอิหร่าน พบว่ามีผู้ต้องการไ้ยาดังกล่าวประมาณร้อยละ 2.8 ของประชากรทั้งหมด 1.3 ล้านคน³⁹ ในทำนองเดียวกันกับงานเขียนของ คริสโตเฟอร์ เอ็ม บรานชาร์ด นักวิชาการตะวันตกก็ให้ความเห็นในประเด็นดังกล่าวนี้ว่า

“อนุพันธ์ของฝิ่นที่มาจากอัฟกานิสถานเกือบทั้งหมดจะส่งไปยังผู้บริโภคในอิหร่าน, ปากีสถาน, ตุรกี, คาซัคสถาน, เติร์กเมนิสถาน, ครีกิสถาน, ทาจิกิสถาน, อุซเบกิสถาน, อาเซอร์ไบจาน และสหพันธรัฐรัสเซีย”⁴⁰

จากการที่อัฟกานิสถานเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของเส้นทางการค้าฝิ่น โดยฝิ่นจะถูกลักลอบขนจากอัฟกานิสถานผ่านทางชายแดนของอิหร่านและปากีสถานและส่งต่อไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียกลางและยุโรปตะวันออก ซึ่งเส้นทางการลำเลียงมี 2 เส้นทาง คือ เส้นทางแรกจากบารค์ข่าน (Balkans) ขนส่งผ่านทาง อิหร่านและตุรกี และเส้นทางที่สอง ผ่านเอเชียกลางแล้วส่งต่อไปยังรัสเซียและคอเคซัส⁴¹ ดังนั้นปัญหาเศรษฐกิจนอกระบบที่พึ่งพาการค้ายาเสพติดของอัฟกานิสถานจึงมีอาจแก้ไขได้โดยรัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของกัรชัยเพียงลำพัง จะต้องได้รับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจากประเทศเพื่อนบ้านและได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลืออย่างจริงจังจากสหรัฐฯซึ่งเป็นมหาอำนาจที่เข้ามาแสดงบทบาทนำอย่างโดดเด่นในการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานหลังสงคราม แต่จากการวิเคราะห์ของผู้เขียนข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าทั้งสหรัฐฯและพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษ ที่ไม่ได้มีมาตรการอย่างเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหา

³⁹ Stephen Fidler. “UN Alarm at Spread of Afghan Opium.” *Financial Times*. <<http://www.ft.com/s/0/cdc37bde-ea19-11dc-b3c9-0000779fd2ac.html>>. 5 March 2008. [Accessed 10 March 2008]

⁴⁰ Christopher M. Blanchard. “Afghanistan: Narcotics and U.S. Policy.” Congressional Service Report For Congress. <<http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL32686.pdf>>. 14 September 2007. p. 29. [accessed 12 December 2007]

⁴¹ Amina Khan. “Afghanistan and the drug trade.” Institute of Strategic Studies, Islamabad. <http://catalogo.casid.difesa.it/GEIDFile/a8.HTM?Archive=191121391930&File=a8_HTM>. [accessed 10 March 2008]

ยาเสพติดในอัฟกานิสถาน ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้กลายเป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลกัรซัยจากการต่อต้านและโจมตีของกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาล ทั้งจากภูกอเลียบาน, พ่อค้ายาเสพติด, นักรบท้องถิ่น, ผู้ก่อการร้าย และกลุ่มอาชญากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติดในอัฟกานิสถาน ทำให้กระบวนการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานหลังสงครามเป็นไปอย่างล่าช้า อันกระทบต่อการแสดงบทบาทในการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของนานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯที่มีอภิวรรณผลสำเร็จได้อย่างราบรื่น

อุปสรรคอื่นๆ

การที่นานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯยังคงไม่บรรลุผลสำเร็จในการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถาน ตลอดจนการสร้างความขัดแย้งอัฟกานิสถานขึ้นใหม่ นอกเหนือจากอุปสรรคทั้งสามประการดังที่ผู้เขียนวิเคราะห์ไว้ข้างต้นแล้ว ยังมีอุปสรรคอื่น ๆ อีกด้วยคือ บทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียใต้ที่เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบภูกอเลียบาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินเดียและปากีสถานที่ปรากฏการเข้ามามีบทบาทแทรกแซงกิจการภายในอัฟกานิสถานหลายครั้ง ทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตนทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของนานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯและรัฐบาลอัฟกานิสถาน

บทบาทของอินเดียในการแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถาน

อินเดียและอัฟกานิสถานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาอย่างยาวนานตั้งแต่ ค.ศ.1947 และความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศก็กระชับความเป็นมิตรกันยิ่งขึ้นใน ค.ศ.1950 จากการลงนามในสนธิสัญญามิตรภาพระหว่างกัน⁴² ยกเว้นในสมัยที่อัฟกานิสถานอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหภาพโซเวียตนับตั้งแต่ค.ศ.1979 และต่อเนื่องเรื่อยมาในสมัยระบอบภูกอเลียบาน (ค.ศ.1996-2001)

⁴² Fahmida Ashraf. "India-Afghanistan relations: post 9/11." Institute of Strategic Studies, Islamabad. <http://www.issi.org.pk/journal/2007_files/no_2/article/a4.htm>. [accessed 10 March 2008]

แต่หลังจากการโค่นล้มระบอบกฏอลีบานลง อินเดียก็เร่งปรับความสัมพันธ์กับอัฟกานิสถาน ทั้งการเปิดสถานทูตในกรุงคาบูลและสถานกงสุลในเมืองมาซารี ซารีฟขึ้นใหม่อีกครั้ง ยิ่งไปกว่านั้นยังทำการเปิดสถานกงสุลขึ้นใหม่อีกสองแห่งคือ ในเมืองกันดาฮาร์ (ทางตอนใต้ของอัฟกานิสถาน) และในเมืองญะลาลาบัด (ทางตะวันออกของอัฟกานิสถาน) ซึ่งวัตถุประสงค์พื้นฐานของนโยบายต่างประเทศอินเดียต่ออัฟกานิสถานนั้นให้ความสำคัญกับสองประเด็นคือ 1) เพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางการทหาร และ 2) เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของอินเดียในอัฟกานิสถาน โดยต้องการให้อัฟกานิสถานเป็นเส้นทางการค้าและเส้นทางขนส่งก๊าซธรรมชาติและน้ำมันจากภูมิภาคเอเชียกลาง

ผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางการทหาร

อินเดียมองว่าอัฟกานิสถานมีความสำคัญต่ออินเดียในแง่ของภูมิรัฐศาสตร์ทางด้านความมั่นคงทางการทหารเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของปากีสถาน อินเดียต้องการให้อัฟกานิสถานยังคงเป็นรัฐอธิปไตย, มีความมั่นคงและสามารถรวมชาติเป็นหนึ่งเดียวโดยปราศจากอิทธิพลภายนอกที่มากเกินไปทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน⁴³

อินเดียเข้าไปแสดงบทบาทแทรกแซงกิจการภายในอัฟกานิสถานหลายครั้งทั้งในอดีตและปัจจุบัน อาทิ อัฟกานิสถานในสมัยระบอบกฏอลีบาน อินเดียได้เกี่ยวพันผลประโยชน์ของตนไว้กับกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือไว้อย่างใกล้ชิดเพื่อต่อต้านรัฐบาลกฏอลีบานซึ่งหน่วยข่าวกรองของปากีสถานหรือ ไอเอสไอ ได้ให้การสนับสนุนทั้งทางการเงินและอาวุธ และหลังจากการโค่นล้มระบอบกฏอลีบานลงอินเดียก็ให้การสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือเข้ายึดครองกรุงคาบูล ดังจะเห็นได้จากก่อนที่สหรัฐฯจะเข้าบุกโจมตีอัฟกานิสถานในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.2001 อินเดียได้ส่งรัฐมนตรีต่างประเทศของอินเดีย ญาสวันท์ ซิงค์ (Jaswant Singh) เดินทางไปเยือนสหรัฐฯในเดือน

⁴³ Rajiv Sikri, "India's foreign policy priorities in the coming decade," *Institute of South Asian studies working paper* No. 25 (September 2007): 12.

ตุลาคม ปีเดียวกันเพื่อลอบบีให้สหรัฐฯสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือในอัฟกานิสถานเข้ามามีอำนาจปกครองในอัฟกานิสถาน จากการให้สัมภาษณ์ของญาสฮวัน ซิงค์ ในวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ.2001 ว่า

“อินเดียไม่เคยยอมรับระบอบกฏอ์ลีบาน เรายังคงให้การยอมรับประธานาธิบดีรีอบบานีในฐานะรัฐบาลที่ชอบธรรมของอัฟกานิสถานซึ่งเป็นรัฐบาลของกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือ... ในขณะนี้ เป็นหน้าที่ของสังคมระหว่างประเทศที่ควรจะพยายามทำให้รัฐบาลที่ชอบธรรมของอัฟกานิสถานเกิดความเข้มแข็ง”⁴⁴

อันเป็นการชี้ให้เห็นว่าอินเดียพยายามกดดันสังคมระหว่างประเทศให้สนับสนุนพันธมิตรฝ่ายเหนือ จวบจนปัจจุบันอินเดียก็ยอมรับอำนาจของรัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การนำของฮามิด การ์ซัย (แม้ว่าจะมีเชื้อสายพุชตุนแต่เขาก็เป็นตัวแทนของกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือ) เนื่องจากเป็นผู้นำที่สหรัฐฯให้การสนับสนุน นอกจากนี้อินเดียยังหาเสียงสนับสนุนจากชุมชนระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการรวมตัวขึ้นใหม่ของกฏอ์ลีบานและสนับสนุนชนกลุ่มน้อยของอัฟกานิสถานในกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือ ดังจะเห็นได้ชัดจากการร่วมมือกันระหว่างอินเดียและอิหร่านซึ่งมีศัตรูเหมือนกันคือกฏอ์ลีบาน สำหรับอิหร่านนั้นเกรงว่าอิทธิพลของกลุ่มมุสลิมซุนนีหัวรุนแรงซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกฏอ์ลีบานจะส่งผลต่อความมั่นคงของกลุ่มมุสลิมชีอะห์ของอิหร่าน ส่วนอินเดียมองว่ากฏอ์ลีบานคือกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงที่เข้าไปต่อสู้และต่อต้านอินเดียในดินแดนแคชเมียร์และยังเข้าไปก่อการร้ายทำการโจมตีกรุงนิวเดลีของอินเดียด้วย ดังนั้นทั้งสองประเทศดังกล่าวจึงสนับสนุนปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ ทำการไล่ล่ากลุ่มกฏอ์ลีบานที่เหลืออยู่ในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้ม

⁴⁴ “Jaswant support to NA,” *Times of India* (3 October 2001), quoted in Fahmida Ashraf. “India-Afghanistan relations: post 9/11.” Institute of Strategic Studies, Islamabad.

ระบอบฏอลีบาน และด้วยสาเหตุนี้อาจเป็นประเด็นที่ทำให้อินเดียปฏิเสธการเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ทางการเมืองของสมาชิกกลุ่มฏอลีบานในอัฟกานิสถานหลังจากที่ระบอบฏอลีบานถูกโค่นล้มลง

สำหรับอินเดียนั้นอ่อนไหวต่อประเด็นปากีสถานอย่างมาก ซึ่งอินเดียและปากีสถานเป็นศัตรูกันมาโดยตลอดนับตั้งแต่ที่ปากีสถานได้รับเอกราช อินเดียและปากีสถานต่างก็แข่งขันกันทางอิทธิพลทั้งด้านการทหาร, การทูต หรือแม้กระทั่งกีฬาคริกเก็ต⁴⁵ ในขณะที่ปากีสถานก็มองว่าการขยายอิทธิพลของอินเดียที่เพิ่มมากขึ้นในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบฏอลีบานเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของตนเช่นกัน จากการที่อินเดียแสดงบทบาทให้ความช่วยเหลือแก่อัฟกานิสถานในการฟื้นฟูประเทศหลังสงครามทั้งด้านการเงินและด้านความมั่นคงทางการทหารเป็นจำนวนมาก⁴⁶ อาทิ การเสนอให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกกองทัพเอเอ็นเอในอัฟกานิสถานเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระจากสหรัฐฯ ทำให้ปากีสถานต่อต้านการแสดงบทบาทของอินเดียดังกล่าว ในที่สุดสหรัฐฯก็ปฏิเสธคำเสนอดังกล่าวของอินเดีย แต่อย่างไรก็ดีใน ค.ศ.2006 จากเหตุการณ์การเสียชีวิตและการลักพาตัววิศวกรชาวอินเดียที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือในโครงการสร้างถนนในอัฟกานิสถานซึ่งถูกลอบสังหารโดยสันนิษฐานว่าเป็นการกระทำของฏอลีบาน⁴⁷ ทำให้อินเดียจัดส่งบริษัทพารามิลิทารี ทูรปส์ (paramilitary troops) หรือบริษัทจัดหากองกำลังเสริมเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยเข้าไปในอัฟกานิสถานเพื่อปกป้องความมั่นคงให้กับวิศวกรของตน และ

⁴⁵ Rajiv Sikri, "India's foreign policy priorities in the coming decade," p. 10.

⁴⁶ อินเดียเข้ามาแสดงบทบาทให้ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานเป็นจำนวนมาก และในช่วง 5 ปีแรกหลังการโค่นล้มระบอบฏอลีบาน อินเดียก็เป็นประเทศที่ให้การบริจาคเงินมากที่สุดในภูมิภาคเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานตามข้อตกลงบอนน์ ดังจะเห็นได้ວ່ານับตั้งแต่ อินเดียเสนอให้เงินช่วยเหลือแก่อัฟกานิสถานเป็นเงินจำนวน 750 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯภายในระยะเวลา 7 ปี และในเดือนสิงหาคม ค.ศ.2008 อินเดียให้สัญญาว่าจะให้เงินช่วยเหลือเพิ่มอีก 450 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

⁴⁷ Jayshree Bajoria. "India-Afghanistan relations." Council on foreign Relations. <http://www.cfr.org/publication/17474/indiaafghanistan_relations.html>. 23 October 2008. [accessed 30 December 2008]

การตั้งฐานของกองกำลังเสริมอินเดียดังกล่าวอยู่ในใกล้กับพรมแดนอัฟกานิสถานทางด้านตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่พิพาทกับปากีสถาน⁴⁸ ยิ่งทำให้ปากีสถานหวาดระแวงการขยายอิทธิพลที่เพิ่มมากขึ้นของอินเดียในอัฟกานิสถาน ยิ่งไปกว่านั้นปากีสถานยังกล่าวหาว่าอินเดียใช้สถานกงสุลในอัฟกานิสถานทั้งสี่แห่งเป็นแหล่งแอบแฝงตัวของหน่วยงานข่าวกรองของอินเดียเพื่อปฏิบัติการลับต่อต้านปากีสถานเหมือนดังการปลูกปั่นของอินเดียให้เกิดการแบ่งแยกในจังหวัดบาลูชิสถานของปากีสถาน

ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ

อินเดียมองว่าอัฟกานิสถานจะเป็นประตูไปสู่แหล่งพลังงานแห่งใหม่ของอินเดียในภูมิภาคเอเชียกลาง ซึ่งอินเดียตระหนักรู้ว่าความมั่นคงของอัฟกานิสถานจะส่งผลกระทบต่อการเดินทางการขนส่งพลังงานก๊าซธรรมชาติและน้ำมันจากภูมิภาคเอเชียกลางไปสู่ตลาดอินเดียอันเป็นทางเลือกด้านพลังงานแห่งใหม่ของอินเดีย นอกเหนือจากแหล่งพลังงานในภูมิภาคตะวันออกกลางซึ่งมีระยะทางที่ไกลกว่าและในทางกลับกันเอเชียกลางก็จะเป็นตลาดการค้าของอินเดียด้วยเช่นกัน ซึ่งงานเขียนของมีนา ซิงค์ รอย (Meena Singh Roy) นักวิชาการชาวอินเดียก็วิเคราะห์ประเด็นข้างต้นว่า

“อินเดียในฐานะประเทศเพื่อนบ้านขนาดใหญ่ของภูมิภาคเอเชียกลางมีภูมิยุทธศาสตร์และผลประโยชน์อย่างสำคัญในภูมิภาคนี้ และในอนาคตเรื่องความร่วมมือระหว่างภูมิภาคเอเชียกลางและอินเดียด้านความมั่นคงพลังงานจะเป็นประเด็นสำคัญมาก สันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียกลางจะเป็นเรื่องที่สำคัญต่อความมั่นคงของอินเดียมากที่สุด”⁴⁹

⁴⁸ Raja Karthikeya Gundu and Teresita C. Schaffer, “India and Pakistan in Afghanistan: Hostile Sports,” *Center for Strategic and International Studies* No. 117 (3 April 2008): 2.

⁴⁹ Meena Singh Roy, “India’s Interests in Central Asia,” *Strategic Analysis* Vol. 24 Issue 12 (March 2001): 2273.

ดังนั้นอินเดียจึงต้องการให้อัฟกานิสถานเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างอินเดียและภูมิภาคเอเชียกลางดังจะเห็นได้จากการที่อินเดียเลือกให้การสนับสนุนฝ่ายพันธมิตรฝ่ายเหนือซึ่งประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 3 กลุ่มในอัฟกานิสถาน คือ ทาจิก, ะซาร่า และอุซเบก เข้ามาครอบครองอำนาจปกครองประเทศ ทั้งนี้ชาติพันธุ์ทั้งสามในอัฟกานิสถานนั้น เชื่อมโยงกับประเทศในเอเชียกลางที่ต่างก็มีชาติพันธุ์เหล่านี้อยู่ด้วยทั้งในทาจิกิสถานและอุซเบกิสถาน ยิ่งไปกว่านั้นอินเดียยังเข้าไปแสดงบทบาทให้ความช่วยเหลือแก่อัฟกานิสถานด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจ จากการเข้าไปลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคพื้นฐานและการสร้างถนนในอัฟกานิสถาน ซึ่งจะเชื่อมกับประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง อาทิ

ค.ศ. 2004 โครงการสร้างเขื่อน Salma ในจังหวัดเฮรัตของอัฟกานิสถานซึ่งเป็นเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าเพื่อใช้ในประเทศอัฟกานิสถานในจังหวัดต่างๆของอัฟกานิสถานทางภาคตะวันตกส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือก็จะส่งไปขายยังอุซเบกิสถาน⁵⁰

ค.ศ. 2006 รัฐบาลอินเดียอนุมัติให้กู้ยืมเงินธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียหรือธนาคารเอดีบี (Asian Development Bank) เพื่อเข้าร่วมลงทุนในโครงการสร้างท่อก๊าซธรรมชาติที่เอพีไอที่เป็นการสร้างท่อส่งก๊าซเชื่อมระหว่างเติร์กเมนิสถาน-อัฟกานิสถาน-ปากีสถาน-อินเดีย (Turkmenistan–Afghanistan–Pakistan–India (TAPI) gas pipeline project)

กล่าวโดยสรุป การเข้ามามีบทบาทของอินเดียในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบมุลลีบาน อินเดียแสดงวัตถุประสงค์อย่างเปิดเผยว่าเป็นไปเพื่อการให้ความช่วยเหลือแก่อัฟกานิสถานในการฟื้นฟูประเทศและการสร้างชาติขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามก็ตีบทบาทของอินเดียในอัฟกานิสถานปรากฏทั้งในด้านบวกและลบดังนี้

⁵⁰ "India funds new power projects in Afghanistan." *Project Monitor*. <www.projectsmonitor.com/detailnews.asp?newsid=13319>. 2 May 2007. [accessed 26 May 2007]

ด้านบวก อินเดียแสดงบทบาทในเชิงสร้างสรรค์ในการให้ความช่วยเหลือด้านเงินและบุคลากรแก่อัฟกานิสถานในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศโดยเฉพาะในโครงการด้านเศรษฐกิจ โดยอินเดียเข้าเป็นหุ้นส่วนกับรัฐบาลอัฟกานิสถานเพื่อช่วยฟื้นฟูประเทศทั้งตามกระบวนการตามข้อตกลงบอนน์ และตามยุทธศาสตร์การพัฒนาแห่งชาติอัฟกานิสถานหรือเอเอ็นดีเอส อันทำให้ อินเดียได้รับผลประโยชน์ตอบแทนทางการเมือง กล่าวคือ มุมมองของชาวอัฟกานิสถานต่ออินเดีย เป็นไปในทิศทางบวก ส่งผลให้ความนิยมต่ออินเดียในชาวอัฟกานิสถานอยู่ในระดับสูง และเป็น การลดอิทธิพลของปากีสถานในอัฟกานิสถานลงอีกด้วย

ด้านลบ อินเดียเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถานโดยการให้การ สนับสนุนกลุ่มการเมืองที่ประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยของอัฟกานิสถานนั่นคือ กลุ่มพันมิตรฝ่าย เหนือได้ครอบครองอำนาจปกครองประเทศ ขณะที่ประธานาธิบดีกัรชัยของอัฟกานิสถานใน ปัจจุบันมีเชื้อสายพหุชนแม้ว่าเขาจะอยู่ในกลุ่มพันมิตรฝ่ายเหนือก็ตาม แต่เขาก็ไม่อาจสร้าง รัฐบาลที่เป็นปึกแผ่นได้ อีกทั้งชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์พหุชนในรัฐบาลของเขาต่าง ก็แก่งแย่งแข่งขันกันเองเพื่อให้ได้มาซึ่งในอำนาจทางการเมืองอย่างรุนแรง อันนำไปสู่ความขัดแย้ง ระหว่างชาติพันธุ์ทางการเมืองของอัฟกานิสถานในที่สุดเหมือนดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

ผู้เขียนจึงวิเคราะห์บทบาทของอินเดียในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบฏอลิบาน ตั้งแต่ ค.ศ. 2001-2008 ได้ว่า การเข้ามามีบทบาทของอินเดียในการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถาน เป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนทั้งทางด้านความมั่นคงและทางด้านเศรษฐกิจ จากการที่ อินเดียพยายามขยายอิทธิพลของตนในอัฟกานิสถานและเข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของ อัฟกานิสถาน ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคประการหนึ่งของการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของนานาชาติ ภายใต้การนำของสหรัฐฯ

บทบาทของปากีสถานในการแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถาน

ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานในอดีตนั้นไม่ค่อยราบรื่น เกิดความ ขัดแย้งกันมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่ปากีสถานก่อตั้งประเทศใน ค.ศ. 1947 ซึ่งกรณีพิพาทระหว่าง ปากีสถานและอัฟกานิสถานอันนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสองประเทศจนกระทั่งถึงปัจจุบันมี สองประเด็นสำคัญคือ ประเด็นแรก การจัดตั้งรัฐ **ปุกตูนิสถาน** และประเด็นที่สอง **เส้นแบ่งเขต**

ดูราน (Durand Line) ซึ่งทั้งสองประเด็นปากีสถานมองว่าล้วนแต่ส่งกระทบต่อความมั่นคงของตน⁵¹ ความขัดแย้งระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานเลวร้ายลงอย่างที่สุดใน ค.ศ.1961 จนปากีสถานตัดสินใจปิดพรมแดนระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถาน

อย่างไรก็ดีจากความสำคัญทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ของอัฟกานิสถานทั้งทางด้านความมั่นคงทางทหารและเศรษฐกิจ ปากีสถานพยายามเข้ามามีอิทธิพลในอัฟกานิสถานมาโดยตลอดทั้งในสมัยที่อัฟกานิสถานอยู่ภายใต้การครอบงำของสหภาพโซเวียต ปากีสถานได้เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถานโดยหน่วยข่าวกรองแห่งชาติของปากีสถานหรือไอเอสไอได้ให้การสนับสนุนขบวนการมูญาฮิดีน โดยเฉพาะกลุ่มหิซบี อิสลามี่ นำโดยกุลบุদ্ดีน ฮิกมัตยาร์ ในการต่อต้านรัฐบาลอัฟกานิสถานภายใต้การครอบงำของสหภาพโซเวียต และในสมัยระบอบกฏอลีบาน ปากีสถานก็ให้การสนับสนุนรัฐบาลกฏอลีบานส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานดีขึ้น กระนั้นก็ตามหลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ปากีสถานได้เปลี่ยนจุดยืนของตนจากการสนับสนุนกฏอลีบาน เป็นการร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย และกำจัดกฏอลีบาน ดังจะเห็นได้จากการเป็นหุ้นส่วนการต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐฯ⁵² และการให้การสนับสนุนรัฐบาลฮามิด การ์ชัยผู้มีเชื้อสายพุซตุนของอัฟกานิสถานแม้ว่าจะเป็นตัวแทนกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือที่อินเดียให้การสนับสนุนก็ตาม เนื่องจากปากีสถานมองว่า หากสหรัฐฯ

⁵¹ ปุซตุนิสถาน เป็นดินแดนที่อยู่อาศัยของชนเผ่าพุซตุนซึ่งพื้นที่ดังกล่าวนี้ตั้งอยู่ในพรมแดนของปากีสถานบริเวณเส้นแบ่งเขตดูรานและอัฟกานิสถานเคยให้การสนับสนุนให้มีการแบ่งแยกปุซตุนิสถานเป็นรัฐอิสระออกจากปากีสถานด้วย อาทิ ใน ค.ศ.1949 รัฐบาลอัฟกานิสถานมีมติสนับสนุนการจัดตั้งรัฐปุซตุนิสถานขึ้นบริเวณพรมแดนของปากีสถาน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานแย่ง เป็นต้น สำหรับกรณีเส้นแบ่งเขตดูราน เป็นผลมาจากข้อตกลงดูรานใน ค.ศ.1983 เพื่อกำหนดเขตแดนของปากีสถานซึ่งเป็นรัฐกำเนิดใหม่ แต่อัฟกานิสถานไม่เคยยอมรับเส้นแบ่งเขตดูรานว่าเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากใน ค.ศ.1947 อัฟกานิสถานออกเสียงคัดค้านการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติของปากีสถานโดยยกเอาประเด็น ปุซตุนิสถานซึ่งเป็นดินแดนของชนเผ่าพุซตุนบนพื้นที่ของปากีสถานบริเวณเส้นแบ่งเขตดูรานขึ้นมากล่าวอ้างคัดค้านการเข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติของปากีสถาน

⁵² United States Institute of Peace. "Afghanistan and its Neighbor: An Ever Dangerous Neighborhood." <www.usip.org>. [accessed June 2002]

ยังคงให้การสนับสนุนชนเผ่าพหุชนให้เป็นประธานาธิบดีของอัฟกานิสถานต่อไป ปากีสถานก็จะได้รับประโยชน์จากเสถียรภาพในอัฟกานิสถานมากกว่าผู้นำรัฐบาลที่คุกคามปากีสถาน⁵³

ทั้งนี้หลังการโค่นล้มระบอบภวอลิบานในอัฟกานิสถานลง นโยบายต่างประเทศของปากีสถานต่ออัฟกานิสถานยังมุ่งเน้นไปยังตัวแปรสำคัญคืออินเดีย โดยมีจุดประสงค์หลักคือเพื่อต้องการสกัดกั้นอิทธิพลของอินเดียที่เพิ่มมากขึ้นในอัฟกานิสถาน และขัดขวางผลประโยชน์ของอินเดียที่จะได้รับจากกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือในอัฟกานิสถาน อันเนื่องมาจากปากีสถานมองว่าอินเดียเป็นศัตรู และพฤติกรรมของอินเดียในอดีตที่ผ่านมาจากการให้การสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฝ่ายเหนือในอัฟกานิสถานทำการต่อต้านรัฐบาลภวอลิบานที่ปากีสถานให้การสนับสนุนเป็นภัยคุกคามความมั่นคงของปากีสถาน ยิ่งไปกว่านั้นปากีสถานยังได้รับผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจากการให้ความร่วมมือกับสหรัฐฯอีกด้วย นั่นคือ สหรัฐฯและประเทศอุตสาหกรรมอื่น ๆ ยกเลิกมาตรการคว่ำบาตรต่อปากีสถาน และฟื้นฟูความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและการทหารแก่ปากีสถานหลังถูกระงับจากการที่ปากีสถานทำการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ใน ค.ศ. 1998

ปากีสถานเห็นความสำคัญด้านภูมิรัฐศาสตร์ของอัฟกานิสถานทั้งในมิติความมั่นคงทางการทหารและมิติทางเศรษฐกิจเช่นเดียวกับอินเดีย การที่อินเดียเข้ามาขยายอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบภวอลิบาน ทำให้ปากีสถานหวาดระแวงอย่างมาก และนำไปสู่การแข่งขันทางอิทธิพลเหนืออัฟกานิสถานระหว่างปากีสถานและอินเดียเพื่อปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติของปากีสถานทั้งผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคงทางทหารและทางเศรษฐกิจ ดังนี้

ผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคงทางการทหาร

ปากีสถานมองว่าอัฟกานิสถานเป็นจุดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของปากีสถานเพื่อต่อต้านอิทธิพลของอินเดีย ดังจะเห็นได้จากการที่ปากีสถานนำยุทธศาสตร์เชิงลึกมาใช้ในอัฟกานิสถาน (เริ่มใช้ในทศวรรษ 1980) ซึ่งมีเป้าหมายคือ **หนึ่ง** คาดหวังให้อัฟกานิสถานเป็นสถานที่ปลอดภัยของกองกำลังปากีสถานในสถานการณ์เกิดความขัดแย้งกับอินเดีย **และสอง** ต้องการให้

⁵³ Daniel Markey, "A False Choice in Pakistan," *Foreign Affairs* Vol. 86 Issue 4 (July/August 2007): 101.

ชนเผ่าพหุชนที่มีอิทธิพลของอัฟกานิสถานเป็นยุทธศาสตร์ของปากีสถานในการต่อต้านอิทธิพลของอินเดีย ซึ่งงานเขียนของซี คริสติน แฟร์ นักวิชาการชาวตะวันตกให้ความเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนชาวพหุชนในอัฟกานิสถานของปากีสถานว่า

“ปากีสถานได้แสวงหาประโยชน์จากความแตกแยกทางด้านชาติพันธุ์ของอัฟกานิสถาน โดยการสนับสนุนชนเผ่าพหุชนของอัฟกานิสถาน เนื่องมาจากความเชื่อที่ว่าการมีอิทธิพลในอัฟกานิสถานอาจอ่อนอ่อนผ่อนตามมากกว่า ดังเช่นในทศวรรษที่ 1990 ปากีสถานสนับสนุนองค์กรที่ทำปฏิวัติหลายองค์กร แต่ก็ให้การสนับสนุนกลุ่มของอีกมัตยารมากกว่ากลุ่มอื่น แต่หลังจากอีกมัตยารไม่อาจก่อให้เกิดเสถียรภาพในอัฟกานิสถานและไม่มีทัศนคติที่ดีต่อปากีสถาน ปากีสถานจึงเริ่มให้การสนับสนุนกลุ่มฏอลิบานขึ้นมาสู่อำนาจ จนกระทั่ง ค.ศ.2001 ซึ่งแม้ว่ากลุ่มฏอลิบานโดยส่วนใหญ่จะเป็นชนเผ่าพหุชนแต่ก็ไม่อาจทำตามทีปากีสถานเรียกร้องได้”⁵⁴

ซึ่งจะสังเกตได้ว่าปากีสถานพยายามแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถานทั้งนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงของตนไว้

ปากีสถานได้เข้ามาแสดงบทบาทให้ความช่วยเหลืออัฟกานิสถานในการฟื้นฟูประเทศหลังสงครามในด้านต่าง ๆ อาทิ การให้เงินช่วยเหลือในการฟื้นฟูประเทศ และยินยอมให้ผู้อพยพชาวอัฟกานิสถานสามารถพักพิงในปากีสถานได้ต่อไปในระยะหนึ่งอีกด้วย เมื่อพิจารณาการแสดงพฤติกรรมดังกล่าวของอัฟกานิสถานอาจส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานหลังการโค่นล้มระบอบฏอลิบานเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ในความเป็นจริง แม้ว่าทั้งประธานาธิบดีเปอร์ดเวซ มุรชร์รอฟของปากีสถานและประธานาธิบดี ฮามิด การ์ชัย ของอัฟกานิสถาน จะพยายามปรับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศก็ตาม แต่ทั้งรัฐบาลมุรชร์รอฟและรัฐบาลการ์ชัยก็ตอบโต้กันอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ความมั่นคงของอัฟกานิสถานที่ยังปรากฏการก่อจลาจลของฏอลิบานและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งอัฟกานิสถานกล่าวหาปากีสถานว่าเป็นแหล่ง

⁵⁴ C. Christine Fair, “Pakistan’s Relations with Central: Asia: Is Past Prologue?,”

หลบซ่อนตัวของกลุ่มฏอลีบานและกลุ่มก่อการร้ายที่เข้ามาปฏิบัติการและก่อเหตุจลาจลในอัฟกานิสถาน ส่วนปากีสถานก็กล่าวหารัฐบาลอัฟกานิสถานว่าละเลยการปราบปรามการค้าอาวุธและยาเสพติดอย่างจริงจัง

แม้ว่าปากีสถานมีนโยบายให้การสนับสนุนรัฐบาลฮามิด การ์ชัยของอัฟกานิสถาน และยังเข้าร่วมเป็นพันธมิตรต่อต้านการก่อการร้ายกับสหรัฐฯแต่ทั้งนี้เป็นไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ด้านความมั่นคงทางทหารของตนจากอินเดียซึ่งปากีสถานมองว่าเป็นภัยคุกคามอย่างร้ายแรง ปากีสถานได้เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของอัฟกานิสถานโดยหน่วยข่าวกรองแห่งชาติของปากีสถานยังคงให้ความช่วยเหลือและติดต่อกับกลุ่มฏอลีบาน ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของ Seth John ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2007 ระบุว่า

“จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ, นาโต, สหประชาชาติ และเจ้าหน้าที่รัฐของอัฟกานิสถาน ระหว่าง ค.ศ.2004 – 2007 มีหลักฐานที่เป็นนัยยะสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า ฏอลีบาน, กลุ่มฮิซบี อิสลามีของกุลบุดิน, อัลกออิดะฮ์และกลุ่มก่อการจลาจลอื่น ๆ ใช้ปากีสถานเป็นสถานที่หลบภัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการเกณฑ์สมาชิกใหม่และการได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จากการให้สัมภาษณ์ พวกเขายังมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้อำนวยการหน่วยข่าวกรอง (ไอเอสไอ) ของปากีสถาน ได้ให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องแก่กลุ่มก่อการจลาจลชาวอัฟกานิสถาน”⁵⁵

ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ

ปากีสถานต้องการให้อัฟกานิสถานเป็นตลาดระบายสินค้าและบริการของปากีสถานไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียกลางทั้งนี้เนื่องจากปากีสถานเป็นดินแดนที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล ดังนั้นปากีสถานจึงตระหนักว่าการที่อัฟกานิสถานมีความมั่นคงและสันติภาพภายในประเทศ จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของปากีสถาน ดังจะเห็นได้จากถ้อยแถลงสุนทรพจน์ของรัฐมนตรีต่างประเทศของปากีสถาน เคอร์ชิด กาชูรี (Khurshid Kasuri) ในสภาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเยอรมัน เมื่อวันที่ 26 เมษายน ค.ศ.2006 ว่า “เราได้วางเสาหลัก(ทางเศรษฐกิจ)ไว้ในกระบวนการและ

⁵⁵ Seth John, “Pakistan’s Dangerous Game”, *Survival* Vol. 45 No.1 (Spring 2007): 15.

เสถียรภาพของอัฟกานิสถาน”⁵⁶ ในทำนองเดียวกันกับอัฟกานิสถานที่ตระหนักว่าพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจของตนอยู่ในระดับยากจนและเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของกลุ่มชนเผ่าของอัฟกานิสถานก็เกี่ยวพันกับเศรษฐกิจของปากีสถาน ปากีสถานครอบงำการจัดหาสินค้าและบริการ ส่งไปยังอัฟกานิสถานและยังอำนวยความสะดวกในการลำเลียงขนส่งสินค้าอีกด้วย⁵⁷ และเนื่องด้วยความใกล้ชิดกันทางด้านภูมิศาสตร์ ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม ปากีสถานจึงกลายเป็นหุ้นส่วนทางการค้าที่สำคัญของอัฟกานิสถานในความพยายามฟื้นฟูประเทศทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจุบันมูลค่าการค้าระหว่างปากีสถานและอัฟกานิสถานเพิ่มขึ้น โดย ค.ศ.2001-2002 มูลค่าการค้าระหว่างสองประเทศมีจำนวน 192 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵⁸ ใน ค.ศ.2005-2006 เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 1.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁵⁹

โดยสรุป การเข้ามามีบทบาทแทรกแซงกิจการภายในอัฟกานิสถานของทั้งอินเดียและปากีสถานเป็นอุปสรรคอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากองค์ประกอบทั้งสามประการดังที่วิเคราะห์ข้างต้น ที่ส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองของอัฟกานิสถานและทำให้รัฐบาลอัฟกานิสถานต้องประสบความยากลำบากในการฟื้นฟูประเทศโดยเฉพาะทางด้านความมั่นคง ในทำนองเดียวกันปัญหาดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานของนานาชาติภายใต้การนำของสหรัฐฯ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลอัฟกานิสถานในการสร้างเสถียรภาพในอัฟกานิสถานขึ้นใหม่อีกครั้ง

⁵⁶ Khurshid M. Kasuri. <<http://www.dgap.org/dgap/veranstaltungen/archive/view/614b66e6dbcb11daa88f17853fd7e3d7e3.htm>>. 26 April 2006. [accessed 15 June 2007]

⁵⁷ Sumita Kumar, “Pakistan-Afghanistan Relations: Stabilizing Politics Through Economics,” *Strategic Analysis* Vol. 32 No. 2 (March 2008): 223.

⁵⁸ “Preferential Trade with Afghanistan Proposed.” *Daily News*. <<http://www.bilaterals.org>>. 12 February 2005. [accessed 15 June 2007]

⁵⁹ Pakistan Ministry of Foreign Affairs. “Foreign Office Year Book 2005-2006.” <http://www.mofa.gov.pk/Publications/Yearbook_05-06.doc>. [accessed 15 June 2007]